

Kapsamlı Gelir Tablosunun Finansal Raporlamadaki Rolü: Bankacılık Sektörü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz

The Role of the Statement of Comprehensive Income in Financial Reporting: A Comparative Analysis in the Banking Sector

Mehmet Fatih METE^{ID} ^a

Vakıflar Bankası Genel Muhasebe ve Mali İşler Başkanlığı, İstanbul, Türkiye mete.mfatih@gmail.com

ÖZET

Finansal raporlama çerçevesinde kapsamlı gelir tablosu, dönem kârı ile birlikte kâr veya zarar dışında muhasebeleştirilen değerleme kaynaklı unsurların raporlanmasına imkân sağlayan bir finansal tablo niteliği taşımaktadır. Buna karşın uygulamada finansal performansın değerlendirilmesi çoğu zaman gelir tablosunda yer alan net kâr odaklı bir yaklaşım çerçevesinde ele alınmakta, bu durum kapsamlı gelir tablosunun içeriğinin ve finansal tablolar içindeki konumunun görece bu yaklaşımın gölgesinde kalmaktadır. Bu çalışma, kapsamlı gelir tablosunun muhasebesel niteliğini ve finansal raporlama sürecindeki yerini muhasebe standartları temelinde kavramsal olarak ele almakta ve bankacılık sektörü uygulamaları çerçevesinde incelemektedir. Bu kapsamda, 2019–2024 dönemine ait ve aktif büyüklüğü en yüksek beş bankanın bağımsız denetimden geçmiş finansal raporları kullanılmış, kapsamlı gelir yaratan aktif kalemler ile özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerleme farkları arasındaki ilişki tanımlayıcı ve karşılaştırmalı analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, söz konusu kalemler arasında dönemler itibarıyla benzer yönlü hareketlerin gözlemlenebildiğine ve bu ilişkinin banka bazında farklılaşabildiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapsamlı Gelir Tablosu, Diğer Kapsamlı Gelirler, Bankacılık, Finansal Raporlama, Özkaynak

Gönderme Tarihi: 10 Ocak 2026

Kabul Tarihi: 17 Mart 2026

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

ABSTRACT

Within the framework of financial reporting, the statement of comprehensive income is a financial statement that enables the reporting of valuation-based items recognized outside profit or loss together with the profit of the period. However, in practice, financial performance is often assessed through a net profit-focused approach based on the income statement, which causes the content and position of the statement of comprehensive income within the financial statements to remain relatively overshadowed by this approach. This study examines the accounting nature of the statement of comprehensive income and its role in the financial reporting process, both conceptually within the framework of accounting standards and in the context of banking sector practices. In this regard, independently audited financial reports of the five largest banks for the period 2019–2024 are used, and the relationship between asset items generating comprehensive income and the corresponding valuation differences reported under equity is analyzed through a descriptive and comparative approach. The findings suggest that asset items generating comprehensive income and the related valuation components reported under equity tend to exhibit similar directional movements across periods, while this relationship varies across banks.

Keywords: Statement of Comprehensive Income, Other Comprehensive Income, Banking, Financial Reporting, Equity

Received: 10 January 2025

Accepted: 17 March 2025

Article Classification: Research Article

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Mete, M. F. (2026). Kapsamlı Gelir Tablosunun Finansal Raporlamadaki Rolü: Bankacılık Sektörü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz, İşletme Akademisi Dergisi, 7 (1), 48-70.

1. GİRİŞ

Finansal raporlamada işletmelerin performansını değerlendirmek için kullanılan klasik yaklaşım, gelir tablosunda yer alan net dönem kârının işletmenin temel göstergesi olduğu varsayımına dayanır. Ancak zamanla bu göstergenin işletmenin ekonomik durumunu tek başına açıklamakta yetersiz kaldığı görülmüştür (Cavlak ve Ataman, 2019: 185-186). Uluslararası muhasebe standartlarının gelişimiyle birlikte işletmelerin ekonomik kaynaklarında ortaya çıkan tüm değişimlerin sadece faaliyet kârı üzerinden izlenmesinin yeterli olmadığı düşünülmüş, finansal tabloların daha şeffaf ve ihtiyaca uygun bilgi sağlamasına duyulan gereksinimden dolayı gittikçe daha fazla ülkede muhasebe standart belirleyicileri kapsamlı kâr görüşünü kabul etmiştir. Bu ihtiyaç, “kapsamlı gelir” kavramını ve buna bağlı olarak “kapsamlı gelir tablosu”nu finansal raporlama sisteminin ayrılmaz bir parçası olmuştur (Ulus, 2014: 121-122). Bu doğrultuda kapsamlı gelir, dönem kârına alınmayan ancak özkaynağı etkileyen değer değişimlerinin ayrı bir tabloda sunulmasını sağlayarak finansal tabloların bilgi bütünlüğünü güçlendiren temel bir raporlama unsuru haline gelmiştir.

Gelirler, gerçekleşmiş ve gerçekleşmemiş gelirler olmak üzere iki grupta sınıflandırılmaktadır. Gerçekleşmiş gelir, bir muhasebe dönemi içinde elden çıkarılan varlıkların nakit veya alacağa dönüşmesiyle ortaya çıkan gelirleri ifade ederken; gerçekleşmemiş gelir, henüz nakde dönüşmemiş olmakla birlikte varlıkların elde tutulması sonucunda özkaynaklarda artış yaratan gelir unsurlarını kapsamaktadır. Bu ayrım, kapsamlı gelir yaklaşımının temel unsurlarından birini oluşturmaktadır (Karapınar ve Zaif, 2021: 176-177).

Kapsamlı gelir tablosunun temel işlevi, dönem kârına yansıtılmayan ancak işletmenin ekonomik konumunu etkileyen değer değişimlerini bir arada göstermektir. Finansal yatırımların gerçeğe uygun değer farkları, yabancı para çevrim farkları veya aktüeryal yeniden ölçüm kalemleri gibi unsurlar, faaliyet sonucu ortaya çıkan kârdan bağımsız olarak varlık ve yükümlülüklerin dönem içindeki değer hareketlerini yansıtır. Nitekim ertelenmiş kazançlar ve kayıplar özkaynaklarda raporlanmakta, ancak işletmenin dönem kârına dahil edilmemesi nedeniyle dönem faaliyet sonuçlarıyla alakalı olarak ele alınması gerekmektedir (Oğuz ve Akay, 2016: 467). Bu yaklaşım sonucunda kapsamlı gelir tablosu, gelir tablosu ile özkaynak değişim tablosu arasında tamamlayıcı bir köprü işlevi üstlenerek, işletmenin faaliyet çıktıları ile varlık-yükümlülük değer hareketlerini aynı raporlama döneminde ayrı ama ilişkili biçimde sunar.

Gelir, muhasebe standartlarında yalnızca faaliyetlerden doğan kazançları değil, varlık ve yükümlülüklerdeki değer değişimlerinden kaynaklanan ekonomik faydaları da içerecek şekilde tanımlanmaktadır. Kapsamlı gelir tablosu bu yaklaşımı yansıtarak, faaliyet çıktılarının ölçüldüğü dar anlamdaki kâr kavramını genişletir ve işletmenin finansal durumunu etkileyen fakat gelir tablosunda yer almayan değer hareketlerini görünür kılar. Böylece kullanıcılar, dönemsel faaliyet sonuçları ile uzun vadeli değer değişimleri arasındaki ilişkiyi aynı raporlama döneminde birlikte değerlendirebilir. Bu çerçevede, kapsamlı gelirin yalnızca yönetimin performansını değil, işletmenin maruz kaldığı ekonomik koşulları ve değer farklılaşmalarını da yansıtan bir tablo olarak finansal raporlamada yer almasını sağlar (Kaval, 2021: 399).

Bankacılık sektöründe kapsamlı gelirin önemi daha da belirginleşmektedir. Bankaların bilanço yapısı gereği, gerçeğe uygun değer değişimlerine ve yabancı para çevrim farklarına duyarlılığı yüksek olup, dönem kârına yansımayan bu kalemler özkaynak büyüklüğünü ve finansal görünümü önemli ölçüde etkiler. Bu nedenle kapsamlı gelir tablosu, finansal araç portföylerindeki değer hareketlerini, risk pozisyonlarını ve ekonomik koşullara bağlı dalgalanmaları da görünür kılar. Kapsamlı gelirin, bankacılıkta bilanço ve özkaynak yapısını bütünleyen bir raporlama unsuru olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışma, kapsamlı gelirin özellikle bankacılık finansal raporlaması bağlamındaki yerini ve finansal tablo seti içindeki stratejik işlevini açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Kapsamlı gelir ve diğer kapsamlı gelir kalemleri, finansal raporlama literatüründe farklı yönleriyle ele alınan konular arasında yer almaktadır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar; kapsamlı gelirin kavramsal çerçevesi, muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin düzenlemeler ile kapsamlı gelir kalemlerinin finansal performans, piyasa değeri ve finansal tablo kullanıcıları açısından taşıdığı bilgi değeri gibi farklı yönleriyle ele almaktadır. Bu bölümde kapsamlı gelir ve diğer kapsamlı gelir kalemlerine ilişkin literatürde yer alan seçilmiş çalışmalar özetlenerek değerlendirilmiştir.

Bayri ve Özdemir (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, diğer kapsamlı gelir kalemlerinin muhasebeleştirilmesi ve finansal raporlardaki sunumu Türkiye Finansal Raporlama Standartları çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmada Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda finansal raporları yayımlanan imalat sanayi ve perakendecilik sektöründen iki işletmenin 2018–2019 dönemine ait sekiz çeyrek dönemlik finansal tabloları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda diğer kapsamlı gelir kalemlerinin işletmelerin özkaynak yapısında önemli mali etkiler yaratabildiği ve söz konusu kalemlere ilişkin dipnot açıklamalarının daha ayrıntılı ve standartlaştırılmış şekilde sunulmasının finansal tablo kullanıcıları açısından faydalı olacağı belirtilmiştir.

Uluslan (2014) kapsamlı gelir kavramının uluslararası muhasebe standartları çerçevesinde gelişimini incelemiş ve kapsamlı gelir yaklaşımının finansal raporlamada daha şeffaf ve ihtiyaca uygun bilgi sunma amacıyla ortaya çıktığını belirtmiştir. Çalışmada kapsamlı gelir tablosunun finansal raporlama sisteminde ayrı bir tablo olarak sunulmasının, işletmelerin ekonomik değerindeki değişimlerin daha kapsamlı biçimde raporlanmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışkan (2019) çalışmasında kapsamlı gelir raporlamasının işletme değeri ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmada Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlere ait 2009–2017 dönemine ilişkin finansal veriler kullanılmış ve kapsamlı gelir ile dönem net kârının değer ilişkisi fiyat ve getiri modelleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, kapsamlı gelirin değer ilişkisi ile dönem net kârının değer ilişkisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını yorumlamaktadır. Bununla birlikte diğer kapsamlı gelir kalemlerinin fiyat modeli açısından anlamlı bir değer ilişkisi ortaya koymadığı, ancak getiri modeli açısından değer ilişkisi bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Oğuz (2014), kapsamlı gelirin teorik çerçevesini ve raporlama modellerini ulusal ve uluslararası standartlar çerçevesinde incelemiştir. Çalışmada, kapsamlı gelir tablosunun klasik gelir tablosuna dahil edilmeyen unsurları raporlayarak özkaynak değişimlerini daha geniş bir perspektifle sunduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca yazar, farklı sınıflandırma modellerinin (faaliyet/faaliyet dışı, gerçekleşen/gerçekleşmeyen vb.) finansal tablo kullanıcılarının karar alma süreçleri üzerindeki etkilerini tartışmıştır.

Gürkan (2013), kapsamlı gelirin raporlama ilkelerini incelediği çalışmada, Borsa İstanbul'da işlem gören şirket verileriyle artık kâr modelini kullanarak kapsamlı gelir ile piyasa değeri arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Araştırma bulguları, kapsamlı gelir üzerinden hesaplanan artık kârın işletme değerini açıklamada istatistiksel olarak anlamlı bir değişken olduğunu kanıtlamıştır. Bununla birlikte yazar, Türkiye'de kapsamlı gelir raporlamasının görece yeni olması ve gerçeğe uygun değer uygulamalarının sınırlı düzeyde bulunması nedeniyle bazı diğer kapsamlı gelir kalemlerine ilişkin veri kısıtlarının bulunduğu ifade etmektedir.

Biddle ve Choi (2015) çalışmasında kapsamlı gelir ile net kârın finansal tablo kullanıcıları açısından sağladığı bilgi değerini incelemiştir. Araştırmada ABD'de SFAS 130 (Financial Accounting Standards 130 (FASB, 1997)) standardının yürürlüğe girmesi sonrasında kapsamlı gelir bileşenlerinden oluşturulan farklı gelir ölçüleri karşılaştırılmıştır. Çalışma bulguları, kapsamlı gelirin finansal tablo kullanıcıları açısından önemli bir bilgi içeriği taşıdığını ve kapsamlı gelir bileşenlerinin ayrı ayrı açıklanmasının finansal raporlamada karar yararlılığını artırdığını göstermektedir.

Jarolim (2015) diğer kapsamlı gelir kalemlerinin işletme performansının değerlendirilmesindeki rolünü incelemiştir. EuroStoxx 50 şirketlerinin 2008–2013 dönemine ait finansal verileri üzerinden yapılan analiz sonucunda, diğer kapsamlı gelir kalemlerinin bazı dönemlerde net kârdan daha yüksek tutarlara ulaşabildiği ve bu nedenle işletme performansının yalnızca net kâr üzerinden değerlendirilmesinin yeterli olmayabileceği belirtilmiştir.

Czajor vd. (2019) çalışmalarında UMS/UFRS kapsamında raporlama yapan kuruluşlar için kapsamlı gelir tablosu hazırlama yükümlülüğünün getirilmesinin finansal tabloların bilgi değerini artırdığını belirtmektedir. Bununla birlikte diğer kapsamlı gelirin finansal raporlamadaki öneminin, varlık ve yükümlülüklerin ölçümünden kaynaklanan değerlendirme etkilerinin özkaynaklarda ne ölçüde muhasebeleştirildiği ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca kapsamlı gelir tablosunun sunumuna ilişkin farklı uygulamaların finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini sınırlayabildiği ve bu nedenle rapor formatının daha fazla standardize edilmesinin yararlı olacağı vurgulanmaktadır.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde kapsamlı gelirin yapısı, muhasebeleştirilmesi, değer ilişkisi ya da sunumu üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir.

Bununla birlikte bu çalışmaların büyük ölçüde genel sektörler üzerinden yürütüldüğü, bankacılık sektörü özelinde kapsamlı gelir unsurlarının bilanço ve özkaynak yapısı ile ilişkisini ele alan çalışmalar sınırlıdır. Oysa bankacılık sektöründe gerçeğe uygun değerle ölçülen finansal araçların yoğunluğu nedeniyle diğer kapsamlı gelir kalemleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle çalışma, kapsamlı gelirin bankacılık sektörü bağlamında incelenmesine odaklanarak literatürdeki bu boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır.

3. KAPSAMLI GELİRİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Kapsamlı gelirin kavramsal çerçevesi özellikle bankacılık sektörü açısından daha belirgin bir önem taşımaktadır. Bankaların bilanço yapısı gereği gerçeğe uygun değer değişimlerine maruz kalmaları, diğer kapsamlı gelir kalemlerinin kavramsal özelliklerinin, bankacılık sektörü uygulamaları ile birlikte ele alınmasını anlamlı kılmaktadır.

Kapsamlı gelir, işletmenin bir raporlama döneminde faaliyet sonuçlarından bağımsız olarak varlık ve yükümlülüklerinde ortaya çıkan tüm değer değişimlerini içeren geniş kapsamlı bir muhasebe kavramıdır. Bu gelir unsurları, dönem kârına dahil edilmek yerine özkaynak altında raporlanarak işletmenin ekonomik kaynaklarında meydana gelen toplam değişimi daha bütüncül bir yaklaşımla göstermeyi amaçlar. Nitekim muhasebe standartları da bir dönemde muhasebeleştirilen gelir ve giderlerin bir kısmının gelir tablosunda, bir kısmının ise özkaynak içerisinde sunulduğunu vurgulamakta ve kapsamlı geliri bu nedenle tüm bu unsurların bütüncül sunumu olarak tanımlamaktadır (Gökğöz, 2013: 24). Böylece kapsamlı gelir, klasik gelir tablosunda yer almayan ancak işletmenin finansal pozisyonunu etkileyen unsurların görünür hale gelmesini sağlayarak muhasebe bilgi sisteminde işlevsel bir rol üstlenir. Kapsamlı gelirin net kârdan ayrılmasına yol açan başlıca unsur, finansal durum tablosunda yer alan varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerlerinde ortaya çıkan değişimlerdir. (Gürkan, 2013: 65)

Bu bölümde kapsamlı gelirin ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi, kavramsal özellikleri ve alt unsurları ele alınacaktır.

3.1. Kapsamlı Gelirin Ortaya Çıkışı

Kapsamlı gelirin ortaya çıkışı, klasik gelir tablosunun işletmenin finansal performansını yalnızca gerçekleşmiş gelir ve giderler üzerinden göstermesinin sınırlı kaldığının anlaşılmasıyla başlamıştır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren gelirin kapsamına ilişkin tartışmalar artmış, olağandışı ve düzensiz unsurların da finansal tablo kullanıcılarına açıklanması gerektiği çeşitli raporlarda vurgulanmıştır (Czajor vd., 2019: 13-18). Bu çerçevede kapsamlı gelir kavramı ilk kez 1978 tarihli Statements of Financial Accounting Concept (SFAC) No. 1'de yer almış, 1980 ve 1985'te yayımlanan kavramsal çerçeve standartlarında kapsamı genişletilmiştir. Raporlama boyutundaki kırılma ise İngiltere'de 1992 tarihli FRS 3 (Financial Reporting Performance) ile yaşanmış; daha kapsamlı performans göstergelerinin ayrı tablolarda sunulmasına yönelik eğilim ABD'de 1997 yılında yayımlanan SFAS 130 (Financial Accounting Standards 130 (FASB, 1997)) – Reporting Comprehensive Income standardı ile kurumsal bir yapı kazanmıştır. SFAS 130, kapsamlı gelirin tek tabloda, klasik kâr/zarar tablosundan ayrı bir kapsamlı gelir tablosunda veya özkaynak değişim tablosu içinde sunulabilmesine imkân tanımış, bunu izleyen süreçte IAS 1 – Finansal Tabloların Sunuluşu standardının kapsamlı gelir düzenlemelerine temel teşkil etmiştir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), kapsamlı gelir tablosunu 2006 taslak metninde ilk kez açık bir tablo olarak tanımlamış, 2007 revizyonu ile işletmelere 2009 hesap döneminden itibaren kapsamlı gelir tablosu düzenleme yükümlülüğü getirmiştir. Türkiye'de ise IAS 1'deki bu değişiklikler TMS 1'in 2008 revizyonu ile benimsenmiş ve kapsamlı gelir tablosu 1.1.2009'dan itibaren genel amaçlı finansal tablo setine dahil edilmiştir (Oğuz, 2018: 56-60).

3.2. Kapsamlı Gelirin Özellikleri

Kapsamlı gelir, hissedarların gerçekleştirdikleri sermaye artırımını, kâr dağıtımını gibi işlemler hariç olmak üzere özkaynaklarda meydana gelen değer değişimlerini yansıtmakta olup, yapılan yatırımların karşılığı olarak ortaya çıkan getirilerin bir kısmı gerçekleşmiş, bir kısmı ise henüz realize olmamış kâr veya zararlardan oluşmaktadır (Karapınar ve Zaif, 2021: 183).

Kapsamlı gelirin en belirgin özelliği, işletmenin raporlama döneminde gerçekleşmemiş değer değişimlerini finansal tablolara yansıtmasıdır. Gelir tablosu sadece gerçekleşmiş gelir ve giderleri içermesine rağmen, kapsamlı gelir tablosu varlık ve yükümlülüklerdeki gerçeğe uygun değer farkları, yeniden ölçüm sonuçları

veya çevrim farkları gibi nakde dönüşmemiş fakat işletmenin ekonomik durumunu etkileyen unsurları gösterir.

Bu yaklaşım, yalnızca geçmişte gerçekleşmiş işlemlere dayanan dar performans ölçümünün sınırlı bilgi sunduğunu belirten literatürle de uyumludur; fakat finansal raporlardaki geleneksel ölçütlerin çoğu, “geçmiş, tek boyutlu ve gerçekleşmiş işlemlere dayalı ölçümlerin sınırları” nedeniyle işletmenin tüm değer hareketlerini yansıtmakta eksik kalmaktadır (Cavlak ve Ataman, 2019: 192). Kapsamlı gelir, bu boşluğu doldurarak, henüz realize edilmemiş kalemlerin dönemsel etkisini görünür kılar ve böylece işletmenin ekonomik kaynaklarındaki toplam değişimi daha bütüncül şekilde gösterir.

Kapsamlı gelirin bir diğer özelliği; belirli gelir ve gider unsurlarının kâr veya zarar tablosunda değil, doğrudan özkaynak içerisinde “diğer kapsamlı gelir” bölümünde raporlanmasıdır. TMS 1’e göre diğer kapsamlı gelir, ilgili TFRS’lerin kâr veya zarara yansıtılmasına izin vermediği kalemlerden oluşur ve bu kalemler, gerçekleşmemiş olmaları veya dönemsel faaliyet performansını bozabilecek ölçüde dalgalı etkiler içermeleri nedeniyle ayrı bir bölümde sunulur. Standardın 7 ve 82A paragraflarında belirtildiği üzere yeniden değerlendirme artışları, tanımlanmış fayda planlarının yeniden ölçümleri, kur çevrim farkları, gerçeğe uygun değer farkları özkaynakta takip edilen finansal araçlar ve nakit akış riskinden korunma işlemlerinin etkin kısımları gibi unsurlar doğrudan özkaynaklarda izlenir ve ancak belirli koşullar altında veya elden çıkarma anında kâr/zarara yeniden sınıflandırılabilir (TMS 1: Paragraf 7 ve 82A). Dolayısıyla kapsamlı gelir yapısı, özkaynak değişimlerini faaliyet kârından ayırıştırarak kullanıcıya daha şeffaf, sınıflandırılmış ve standartlarla uyumlu bir sunum sağlamayı amaçlamaktadır.

Kapsamlı gelirin bir diğer önemli özelliği, bu kalemlerin gerçekleşmemiş nitelikte olmaları nedeniyle dağıtımına konu edilememesi ve ortaklara temettü olarak aktarılamamasıdır. Diğer kapsamlı gelir unsurları, ekonomik değer değişimlerini yansıtırsa da nakde dönüşmediği veya işletmenin kontrolünde bir nakit girişine yol açmadığı için dönem kârı gibi işletmeye dağıtılabilir bir kaynak oluşturmaz. Bu nedenle söz konusu kalemler, yalnızca özkaynak toplamı üzerinde bir artış veya azalış etkisi yaratır. Bu durum, diğer kapsamlı gelir kalemlerinin “henüz gerçekleşmemiş, kâr dağıtımına konu edilemez nitelikte gelir ve giderlerden oluştuğu ve bu nedenle normal gelirlerle birlikte değil özkaynak içinde raporlandığı” belirtilmektedir (Gürkan, 2013: 76-77). Ayrıca bu yapı, piyasa faiz oranlarındaki değişimler, finansal araçların gerçeğe uygun değer dalgalanmaları veya döviz kurlarındaki hareketler gibi unsurların özkaynak üzerinde yarattığı volatilitenin finansal tablolara doğrudan yansımaları sağlar. Özellikle bankacılık sektöründe Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Finansal Varlıklar (FVOCI) portföyleri, hedge muhasebesi ve yabancı para çevrim farkları nedeniyle kapsamlı gelir kalemleri dönemsel olarak önemli dalgalanmalar yaratabildiğinden, kapsamlı gelir tablosu sermaye yeterliliği, risk yönetimi ve özkaynak planlaması açısından önemli bir izleme aracı işlevi görür.

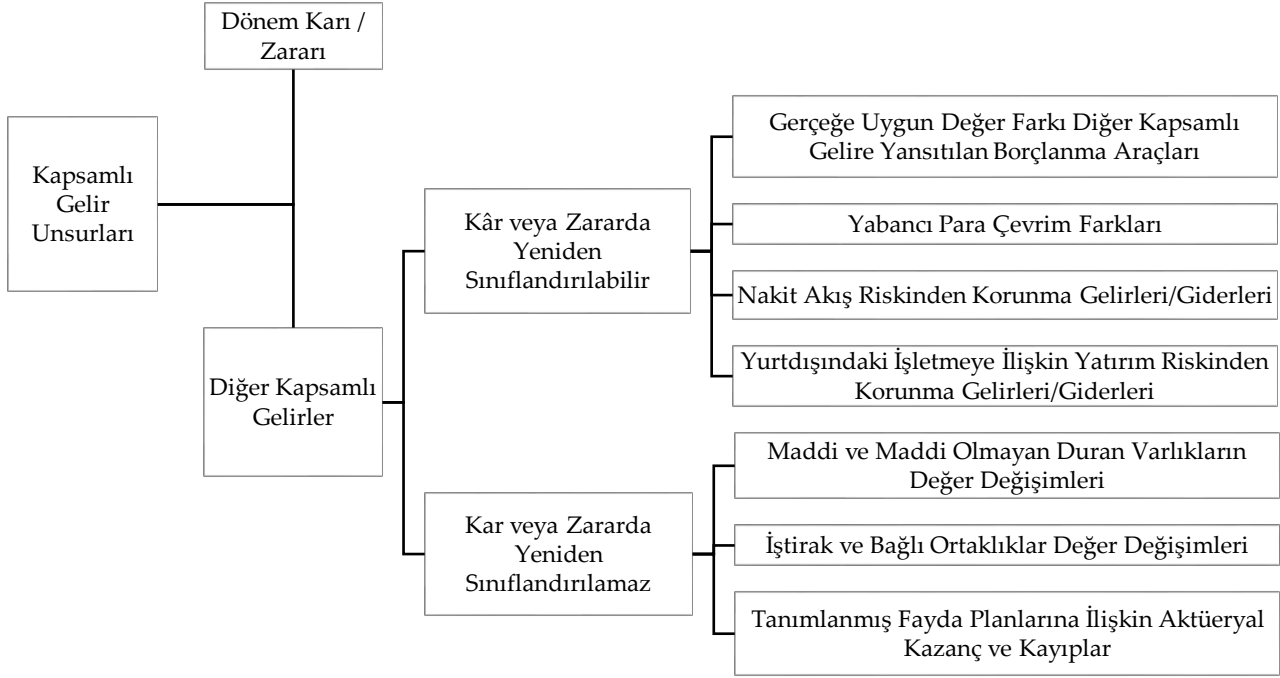
Başka bir özellik de bazı kalemlerin ilerleyen dönemlerde kâr veya zarara yeniden sınıflandırılabilmesi, bazılarının ise hiçbir zaman gelir tablosuna aktarılmamasıdır. “TFRS’ler daha önce diğer kapsamlı gelire yansıtılmış olan tutarların kâr veya zararda yeniden sınıflandırılıp sınıflandırılmayacağını ve bu tutarlar kâr veya zararda yeniden sınıflandırılacaksa bu sınıflandırmanın ne zaman yapılacağını belirler” (TMS 1: Paragraf 93). Yeniden sınıflandırma, ilgili varlığın elden çıkarılması, riskten korunma ilişkisinin sonlanması veya belirli bir tahakkuk koşulunun oluşması gibi durumlarda diğer kapsamlı gelirden biriken tutarların kâr veya zarara taşınmasını ifade eder. Buna karşılık FVOCI kapsamındaki özkaynak araçlarının gerçeğe uygun değer değişimleri veya aktüeryal yeniden ölçüm farkları gibi kalemler standart gereği hiçbir zaman kâr veya zarara aktarılmaz, özkaynak içerisinde birikir (Kaplanoglu, 2014: 76). Bu durum özellikle bankacılık sektöründe, gerçeğe uygun değerle ölçülen finansal araçların yoğunluğu nedeniyle daha belirgin hale gelmektedir.

4. KAPSAMLI GELİR UNSURLARI

TMS 1’de de belirtildiği üzere, diğer kapsamlı gelirden yer alan bazı kalemlerin ilgili varlık veya yükümlülük üzerindeki işlemin tamamlanması hâlinde kâr veya zarara taşınması gerekebilirken, bazı kalemler ise özkaynak içinde kalıcı olarak izlenir (TMS 1: Paragraf 92-96).

Kapsamlı gelir kalemlerinin “yeniden sınıflandırılabilir” ve “yeniden sınıflandırılmaz” olarak ayrılmasının temelinde, ilgili varlık veya yükümlülüğün işletme tarafından hangi amaçla elde tutulduğu ve ekonomik faydanın hangi aşamada gerçekleşeceği yatmaktadır. Elden çıkarılmak üzere tutulan veya gelecekte nakde

dönüşme beklentisi bulunan varlıklardaki değer değişimleri, gerçekleştiği anda kâr veya zarara aktarılmak üzere diğer kapsamlı gelirden geçici olarak izlenir. Buna karşılık uzun vadeli stratejik yatırımlar, yeniden değerlendirme artışları veya aktüeryal yeniden ölçüm farkları gibi unsurlar işletmenin faaliyetleriyle doğrudan ilişkili olmadığından, bu kalemlerin gelir tablosuna taşınması standartlarca uygun görülmez ve özkaynak içinde kalıcı olarak muhasebeleştirilir. Böylece kapsamlı gelir hem değer değişimlerini görünür kılar hem de işletmenin varlıkları hangi amaçla tuttuğuna bağlı olarak ekonomik gerçeği doğru şekilde yansıtır. Bu yapı, kapsamlı gelirin kullanıcıya sadece dönemsel değer değişimlerini değil, bu değer değişimlerinin gelecekteki finansal tablolara olası etkilerini de göstermesini sağlar.

Şekil 1. Kapsamlı gelir unsurları hiyerarşik gösterimi

4.1. Dönem Kârı veya Zararı

Dönem kârı, işletmenin ilgili raporlama döneminde elde ettiği gelirler ile katlandığı giderler arasındaki farkı ifade eden temel performans göstergesidir (Gürkan, 2013: 59). Kapsamlı gelir içinde yer almasının nedeni, toplam kapsamlı gelirin iki ana unsurdan (kâr veya zarar ile diğer kapsamlı gelir) oluşmasıdır. Dönem kârı, kapsamlı gelir tablosunda yer alan tek gerçekleşmiş unsur olup raporlama döneminde gelir tablosu aracılığıyla kesinleşmiş bir sonuç niteliği taşır. Bu yönüyle dönem kârı, toplam kapsamlı gelirin hesaplanmasında başlangıç noktasını ifade eder.

4.2. Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılabilir Unsurlar

Yeniden sınıflandırılabilir diğer kapsamlı gelir kalemleri, işletmenin varlık ve yükümlülüklerinde ortaya çıkan ancak ekonomik fayda gerçekleşmeden önce geçici olarak özkaynaklarda izlenen değer değişimlerini ifade eder. Bu kalemler, ilgili işlemin tamamlanması hâlinde kâr veya zarara aktarılma potansiyeli taşıdıkları için önce diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir, işlem gerçekleştiğinde ise gelir tablosuna yeniden sınıflandırılır. Amaç, geçici nitelikteki değer hareketlerinin faaliyet performansını bozmasını engellemek ve gelirin yalnızca ekonomik olarak gerçekleştiği anda kâr veya zarar tablosuna yansıtılmasını sağlamaktır.

IASB'nin "Equity instruments and other comprehensive income" konulu toplantı notlarında aktarılan görüşlerde, uzun vadeli özsermaye yatırımlarına ilişkin gerçeğe uygun değer değişimlerinin dönemler itibarıyla diğer kapsamlı gelirden raporlanmasının, ancak yatırımın elden çıkarıldığı dönemde bu tutarların kâr veya zarara geri dönüştürülmesinin, söz konusu yatırımların ekonomik performansının daha anlamlı biçimde yansıtılmasına katkı sağladığı ifade edilmektedir (IASB, 2022: Paragraf 19). Benzer şekilde PwC'nin kapsamlı gelir ve yeniden sınıflandırma uygulamalarına ilişkin açıklamasında da bazı OCI (Diğer Kapsamlı Gelir)

kalemlerinin ekonomik gerçekleşme anında birikimli kapsamlı gelirden net gelire yeniden sınıflandırıldığı ve bu sürecin muhasebe literatüründe “recycling” olarak adlandırıldığı belirtilmektedir (PwC, 2022: 57). Bu nedenle yeniden sınıflandırılabilir OCI kalemleri, geçici değer değişimlerinin özkaynakta izlenebilmesini sağlarken, ekonomik olayın sonuçlandığı anda bu etkilerin gelir tablosuna doğru şekilde yansıtılmasını temin eder.

4.2.1. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Borçlanma Araçları

İşletmenin elinde alım-satım amacıyla bulundurulmayan ve aynı zamanda vadeye kadar elde tutma taahhüdü bulunmayan borçlanma araçlarını kapsar. TFRS 9’un iş modeli yaklaşımına göre bu varlıklar, sözleşmeye bağlı nakit akışlarını tahsil etmeyi ve gerektiğinde satış yapmayı birlikte amaçlayan portföylerde sınıflandırılır. Bankacılık uygulamasında bu kategori tahvil, bono, DİBS ve eurobond gibi satılabilir borçlanma araçlarını içerir. Bu tür finansal varlıkların gerçeğe uygun değer değişimleri dönem içerisinde gelir tablosuna alınmaz, bunun yerine diğer kapsamlı gelirden izlenir (TFRS 9: Paragraf B4.1.2 ve B4.1.12).

TFRS 9’un yaklaşımı uyarınca, FVOCI borçlanma araçlarında özkaynakta biriken bu değer değişimleri, ancak varlık satıldığında gelir tablosuna yeniden sınıflandırılır. Borçlanma araçlarında gerçekleşmemiş değer değişimleri OCI’da izlenir ve varlık elden çıkarıldığında kâr veya zarara yeniden sınıflandırılır (TFRS 9: Paragraf 5.7.10). Böylece FVOCI borçlanma araçlarında, gerçeğe uygun değer farkları özkaynakta geçici olarak birikmekte, satış gerçekleştiğinde ise bu birikmiş farkların gelir tablosuna aktarılmasıyla oluşan gelir veya gider doğru dönemde yansıtılmış olacaktır.

Bankacılık sektöründe tahvil ve benzeri sabit getirili finansal araçların bilanço içindeki ağırlığı dikkate alındığında, faiz oranlarındaki değişimlerin FVOCI portföyleri üzerinden kapsamlı gelir kalemleri üzerinde dalgalanmalar yaratabilmektedir.

4.2.2. Yabancı Para Çevrim Farkları

Yabancı para çevrim farkları, işletmenin yurt dışındaki bağlı ortaklık, iştirak veya iş ortaklıklarının finansal tablolarının raporlama para birimine çevrilmesi sırasında ortaya çıkan kur farklarını ifade eder. TMS 21’e göre bu tür çevrim farkları, söz konusu yurt dışı işletmenin finansal tablosu çevrilirken oluşan değer değişimlerini yansıttığından diğer kapsamlı gelir unsuru olarak muhasebeleştirilir ve elden çıkarılana kadar burada izlenir (TMS 21: Paragraf 32). Çünkü çevrim farkları, işletmenin faaliyet dönemine ait performansını değil, yabancı iştirakin finansal tablolarının ana işletmenin para birimine çevrilmesinden kaynaklanan gerçekleşmemiş değer hareketlerini temsil eder. Bununla birlikte bu farklar, yabancı işletme üzerindeki kontrol veya pay sahipliği ilişkisinin sona ermesi hâlinde (bağlı ortaklığın satılması veya tasfiyesi durumunda) gelir tablosuna yeniden sınıflandırılır. Böylece yabancı para çevrim farkları, kontrol ilişkisinin devam ettiği sürece özkaynak altında birikir, işlem tamamlandığında ise birikmiş farkların tek seferde kâr veya zarara aktarılır (Gürkan, 2013: 125-126).

4.2.3. Nakit Akış Riskinden Korunma Gelirleri/Giderleri

Nakit akış riskinden korunma, bilançoda yer alan bir varlık veya yükümlülüğe ya da gerçekleşme olasılığı yüksek bir işleme ilişkin tahmini tutarın piyasa koşullarına bağlı olarak değişmesinden kaynaklanan nakit çıkış riskini azaltmaya veya ortadan kaldırmaya yönelik işlemler bütünüdür (Doğan, 2010: 125-126).

Nakit akış riskinden korunma işlemlerinde, riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerindeki değişimin etkin olan kısmı, korunan nakit akışının gelecekte gelir tablosunu etkileyecek olması nedeniyle diğer kapsamlı gelirden geçici olarak izlenir. Bu yaklaşım, işletmenin değişken faiz oranı, döviz kuru veya emtia fiyatlarına ilişkin gelecekteki nakit akışlarında meydana gelebilecek dalgalanmaları dengelemek amacıyla yaptığı türev işlemlerin sonucunda oluşan değer değişimlerinin, henüz gerçekleşmemiş olmaları nedeniyle dönem kârını etkilememesini sağlar (Doğan, 2010: 125-126). Ancak korunan nakit akışı ilerleyen dönemde gelir veya gider olarak gelir tablosuna yansıdığında, daha önce diğer kapsamlı gelirden birikmiş olan tutarlar da kâr veya zarara yeniden sınıflandırılır. Böylece riskten korunma ilişkisi, ekonomik etkinin doğru dönemde gelir tablosuna aktarılmasını sağlar. Bu yapı, hem risk yönetiminin finansal tablolara yansıtılmasını hem de muhasebenin dönemsel dalgalanmalardan arındırmasını amaçlayan bir mekanizma işlevi görür.

4.2.4. Yurtdışındaki İşletmeye İlişkin Yatırım Riskinden Korunma Gelirleri/Giderleri

Yurtdışındaki bir işletmeye yapılan net yatırımın döviz kuru dalgalanmalarından korunması amacıyla gerçekleştirilen finansal araçların gerçeğe uygun değerindeki değişimler, TFRS 9 kapsamında net yatırım riskinden korunma (net investment hedge) olarak muhasebeleştirilir ve etkin olan kısmı diğer kapsamlı gelirden izlenir (TFRS 9: Paragraf 6.5.13). Bu uygulama, yabancı para çevrim farklarının özkaynakta biriktiği duruma benzer şekilde çalışmakla birlikte, korunma işlemi sonucunda oluşan değer değişimlerinin doğrudan bağlı ortaklık veya iştirak çevrim farklarından değil, bu riske karşı yapılan türev veya türev olmayan finansal koruma araçlarından kaynaklanması bakımından ayrışır.

IASB toplantısında bildirilen bazı görüşlere göre, bazı özkaynak yatırımlarına ilişkin gerçeğe uygun değer değişimlerinin “yalnızca işletmenin performansı ile ilgili olmayan, stratejik amaçlarla elde tutulan yatırımların niteliğinden kaynaklanan ikincil etkiler olduğu” ve bu nedenle bu tür kalemlerin FVOCI’de izlenmesinin uygun olduğu ifade edilmektedir (IASB, 2022: Paragraf 11).

Net yatırım riskinden korunma, işletmenin yurtdışı faaliyetlerine ilişkin varlıklarından kaynaklanan kur riskinin yönetilmesine yönelik olup, muhasebeleştirilmesi nakit akış riskinden korunma işlemlerine benzer şekilde yapılır. Bu kapsamda, finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın etkin kısmı diğer kapsamlı gelirden, etkin olmayan kısmı ise kâr veya zararda muhasebeleştirilir; yurtdışındaki işletmenin elden çıkarılması halinde diğer kapsamlı gelirden biriken tutarlar kâr veya zarara yeniden sınıflandırılır (Öztürk, 2013: 230). Her iki unsur da yurtdışındaki işletme üzerindeki kontrol devam ettiği sürece özkaynakta birikir ancak hem çevrim farkları hem de net yatırım riskinden korunma kazanç/kayıpları, yabancı işletmenin elden çıkarılması veya kontrolün kaybedilmesi halinde birlikte gelir tablosuna yeniden sınıflandırılır. Böylece bu yöntem, hem döviz kuru riskinin finansal tablolara yansıtılmasını, hem de riskten korunma işlemi ile yabancı işletmenin değerindeki değişikliklerin tutarlı biçimde raporlanmasını sağlar.

Bu durum, özellikle bankacılık sektöründe yaygın olarak kullanılan türev araçlar ve riskten korunma stratejileri nedeniyle kapsamlı gelirin risk yönetimi ile doğrudan ilişkili bir raporlama alanı haline gelmesine yol açmaktadır.

4.3. Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayan Unsurlar

Kâr veya zararda yeniden sınıflandırılmayan diğer kapsamlı gelir unsurları, değer değişimleri ortaya çıksa dahi hiçbir koşulda gelir tablosuna aktarılmayan kalemlerden oluşur. Bu unsurların ortak özelliği, söz konusu değer hareketlerinin ölçüm ve yeniden değerlendirme kaynaklı olması, işletme tarafından nakde dönüştürülerek realize edilmemesi ve ekonomik etkilerinin bir kazanç niteliği taşımasıdır. Bu yaklaşım, söz konusu değer değişimlerinin işletmenin dönemsellik ilkesi çerçevesinde kâr niteliği taşımayan, uzun vadeli finansal yapı ile ilişkili bilgi unsurları olarak değerlendirilmesini sağlar. Böylece bu kalemler gelir tablosuna aktarılmak yerine yalnızca özkaynak toplamı üzerinde etki yaratır ve işletmenin sermaye yapısı ile uzun vadeli değer hareketlerine ilişkin daha istikrarlı bir görünüm sunar.

Standart oluşturma sürecinde, yeniden sınıflandırmanın daha yararlı bilgi sağlamayacağı veya hangi tutarın ne zaman sınıflandırılması gerektiğine ilişkin açık bir gerekçenin bulunmadığı durumlarda, diğer kapsamlı gelire alınan unsurların kâr veya zarara yeniden sınıflandırılmamasına karar verilebilir. Bu hâllerde ilgili tutarlar dönem kârına aktarılmayıp özkaynak içinde izlenir ve dönem sonunda Geçmiş Yıl Kâr/Zararına devredilir (Erhan, 2018: 41).

Sabit Kıymet yeniden değerlendirme kazançları, iştirak ve bağlı ortaklıklar yeniden değerlendirme artışları, tanımlanmış fayda planlarına ilişkin aktüeryal kazanç ve kayıplar ile FVOCI kapsamındaki özkaynak yatırımlarının gerçeğe uygun değer değişimleri, özkaynak içinde kalıcı nitelikte muhasebeleştirilir. Bahsi geçen uzun vadeli unsurların kâr veya zarara yeniden sınıflandırılmamasının temel gerekçesi, değer değişimlerinin gerçekleşmiş gelir niteliği taşıması ve işletmenin uzun vadeli finansal yapısıyla ilişkili olmasıdır.

4.3.1. Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Değişimleri

Maddi duran varlıkların yeniden değerlendirme modeline göre ölçülmesi sonucunda ortaya çıkan değer artışları, gerçekleşmiş bir gelir niteliği taşımadığından kâr veya zarar tablosuyla ilişkilendirilmez, bunun yerine diğer kapsamlı gelir altında muhasebeleştirilir. Bu yaklaşım, değer hareketlerinin işletmenin dönemsel

performansını yapay olarak artırmasının önüne geçer. Dolayısıyla yeniden değerlendirme kaynaklı artışların sınıflandırılmayan kapsamlı gelir unsuruna dahil edilmesi, bu kalemlerin hem ekonomik niteliğine hem de finansal raporlamanın ihtiyatlılık ve güvenilirlik ilkelerine uygun bir sonuçtur.

TMS 16, yeniden değerlendirme modeline ilişkin bu yaklaşımı açık biçimde düzenlemektedir. Standart, *“Bir varlığın defter değeri yeniden değerlendirme sonucunda artmışsa, bu artış diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir ve doğrudan özkaynak hesap grubunda yeniden değerlendirme değer artışı adı altında toplanır”* (TMS 16: Paragraf 39) hükmüyle değer artışlarının diğer kapsamlı gelirden yer alacağını belirtmektedir. Ayrıca, yeniden değerlendirme artışlarının kâr veya zarara aktarılmayacağını, *“Yeniden değerlendirme değer artışından geçmiş yıl kârlarına aktarım kâr veya zarar üzerinden yapılamaz”* maddesi ile açıkça ifade edilmiştir (TMS 16: Paragraf 41). Bu düzenleme, söz konusu değer değişimlerinin gerçekleşmiş bir gelir olmadığı için gelir tablosuna taşınamayacağını ve yalnızca özkaynak içerisinde hareket ettirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Maddi duran varlığın finansal raporlama tarihindeki gerçeğe uygun değeri güvenilir bir biçimde ölçülebiliyorsa, işletme yeniden değerlendirme modelini kullanarak varlığın defter değerini güncelleyebilir. Yeniden değerlendirme modelinin seçimindeki amaç, ekonomik koşullar nedeniyle varlıkların değerinde meydana gelen değişimlerle ilgili ihtiyatlı, ihtiyaca ve gerçeğe uygun bilgi sunulmasının sağlanmasıdır. Çünkü bu değişimler sonucunda ortaya çıkan değer finansal tablo kullanıcılarının kararına etki eder (Çiftçi, 2022: 57). Bu yaklaşım, söz konusu değer artışlarının gerçekleşmiş bir gelir niteliği taşımadığı için kâr veya zarara aktarılmaması gerektiği yönündeki standart yaklaşımını desteklemektedir.

Maddi olmayan duran varlıkların yeniden değerlendirme modeline göre ölçülmesi sonucunda ortaya çıkan değer artışları da maddi duran varlıklarda olduğu gibi, gerçekleşmiş bir gelir niteliği taşımadığı için dönemsel kâr veya zarar ile ilişkilendirilmez. TMS 38 – Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı, gelir tablosuna etkileri bakımından TMS 16 – Maddi Duran Varlıklar standardına benzer düzenlemeler içermektedir. *“Bir maddi olmayan duran varlığın defter değerinin yeniden değerlendirme işlemi sonucunda artması durumunda, söz konusu artış diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir ve yeniden değerlendirme fazlası adı altında özkaynakta biriktirilir”* (TMS 38: Paragraf 85). Ancak söz konusu yeniden değerlendirme artışının, aynı varlık için daha önce kâr veya zararda muhasebeleştirilmiş bulunan yeniden değerlendirme azalışını telafi eden kısmı, kâr veya zarar içerisinde muhasebeleştirilir (Doğan ve Ertugay, 2010: 128).

4.3.2. İştirak ve Bağlı Ortaklıklar Değer Değişimleri

İştirakler ve bağlı ortaklıklar, alım satım amacıyla elde tutulmayan özkaynak niteliğindeki finansal araçların en yaygın örneklerini oluşturur. Bu yatırımların TFRS 9 kapsamında gerçeğe uygun değerle ölçülmesi durumunda, ortaya çıkan değer değişimlerinin işletmeye düşen payı diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir ve özkaynakta birikimli olarak izlenir (Kılıç, 2019: 130).

İştirak ve bağlı ortaklıkların gerçeğe uygun değerindeki artışlar, yatırımcı işletmenin özkaynağına yansıtılan ve zaman zaman önemli dalgalanmalar oluşturabilen kalemlerdir. Ancak bu değer değişiklikleri yatırımın kâr veya zarar tablosuna sınıflandırılması standartlarca uygun görülmez. TMS 27’ye göre iştirak ve bağlı ortaklık yatırımlarının bireysel finansal tablolarda hangi yöntemle ölçüleceği işletmenin tercihine bırakılmış olup, bu yatırımlar maliyet bedeli, TFRS 9 kapsamındaki gerçeğe uygun değer veya TMS 28 özkaynak yöntemiyle muhasebeleştirilebilir (TMS 27: Paragraf 10).

Bireysel finansal tablolarda TFRS 9 ölçüm modelinin seçilmesi hâlinde yatırımlar, TFRS 9’un genel ölçüm hükümlerine tabi olarak gerçeğe uygun değerle ölçülür. Standarda göre gerçeğe uygun değer, aktif bir piyasası bulunan finansal araçlar için piyasa fiyatı (borsa rayıcı) esas alınırken, aktif bir piyasanın bulunmadığı durumlarda ise gözlemlenebilir teknikler kullanılır (TFRS 13: Paragraf 38).

Özkaynak yöntemi kapsamında yatırım, ilk kayda almada maliyet bedeliyle muhasebeleştirilmekte, sonraki dönemlerde ise yatırım yapılan işletmenin kârı, zararı ve diğer kapsamlı gelirindeki pay oranında yatırımın defter değeri artırılmakta veya azaltılmaktadır. Bu yaklaşım, yatırım yapılan işletmenin özkaynaklarında meydana gelen değişimlerin, yatırım oranı dikkate alınarak yatırımcı işletmenin finansal tablolarında yatırım değerine artış veya azalış olarak yansıtılmasını esas almakta ve özkaynak yönteminin temel işleyişini ortaya koymaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2023: 46-52).

İştirak ve bağlı ortaklık değer değişimleri, yatırımcı işletmenin kontrolü veya satış niyetiyle bağlantılı olarak gerçekleşmiş bir nakit akışı oluşturmadığından, standartlar (TMS 1, TMS 28, TFRS 9) bu kalemlerin kâr veya zararda yer almasını uygun görmez (TMS 1: Par.91-96; TMS 28: Par.10; TFRS 9: Par.5.7.5). Bu değer farkları ekonomik anlamda bir gerçekleşmemiş kazanç/kayıp niteliği taşıdığı için, yatırımın defter değeri üzerinde etki yaratır ancak dönem gelir giderine dahil edilmez. Yatırımın elden çıkarılması durumunda, özkaynakta birikmiş diğer kapsamlı gelir unsurları doğrudan geçmiş yıl kârlarına aktarılır, ancak kâr veya zarar tablosuna yeniden sınıflandırılmaz. Böylece yatırımın özkaynakta yarattığı uzun dönemli birikim, kar veya zarar tablosunu etkilemeden kapatılmış olur.

4.3.3. Tanımlanmış Fayda Planlarına İlişkin Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar

Tanımlanmış fayda planlarına ilişkin yükümlülükler, çalışanlara gelecekte ödenecek faydaların bugünkü değerini esas aldığından, iskonto oranı, maaş artış tahminleri, çalışan devir hızı ve yaşam beklentisi gibi aktüeryal varsayımlardaki değişimlere son derece duyarlıdır. Bu varsayımlardaki revizyonlar sonucunda ortaya çıkan aktüeryal kazanç ve kayıplar, TMS 19 uyarınca kâr veya zararda muhasebeleştirilmez, bunun yerine doğrudan yeniden sınıflandırılmayan diğer kapsamlı gelir içerisinde gösterilir (TMS 19: Paragraf 122).

TMS 19, çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin maliyetleri hizmetten kaynaklanan giderler, finansman bileşeni ve yeniden ölçüm farkları olarak üçe ayırır. Hizmet maliyetleri ve net faiz gideri dönemsellik gereği kâr veya zarar tablosunda muhasebeleştirilirken, aktüeryal kazanç ve kayıpların da içinde yer aldığı yeniden ölçüm bileşenleri diğer kapsamlı gelirden gösterilir (Durgut ve Kaya, 2013: 10-16). Bu kalemlerin kapsamlı gelirden sınıflanmasının nedeni, söz konusu farkların işletmenin faaliyetlerinden değil, varsayımlardaki değişikliklerden kaynaklanması ve ölçüm mimarisinin parçası olmasıdır. Ayrıca plan varlıklarının beklenen getirisi ile gerçekleşen getirisi arasındaki farklar da TMS 19'a göre aktüeryal kazanç veya kayıp kabul edilir ve özkaynak altında takip edilir (TMS 19: Paragraf 57(d) ve Paragraf 128).

Kapsamlı gelir unsurlarının sınıflandırılabilirlik esasına göre Tablo 1'de özet bir görünümü sunulmaktadır.

Tablo 1. Kapsamlı Gelirin Unsurları, Sınıflandırma Ölçütleri ve Sunum Esasları

Unsurlar	Sınıflandırma Ölçütü	İlgili Standart	Muhasebeleştirme / Sunum İlkesi
Dönem kârı / zararı	Sınıflandırma konusu değildir	TMS 1	Kâr veya zarar tablosunda sunulmakla birlikte OCI tablosunda da gösterilir.
FVOCI borçlanma araçları değer değişimleri	Yeniden sınıflandırılabilir	TFRS 9	Gerçeğe uygun değer değişiklikleri OCI'da izlenir. Elden çıkarma anında P&L'ye yeniden sınıflandırılır.
Yabancı para çevrim farkları	Yeniden sınıflandırılabilir	TMS 21	OCI'da birikir. Yabancı işletme elden çıkarılınca P&L'ye aktarılır.
Nakit akış riskinden korunma	Yeniden sınıflandırılabilir	TFRS 9	Etkin kısım OCI'da, gerçekleşme anında P&L'ye yeniden sınıflandırılır.
Yurtdışı işletmeye ilişkin yatırımın riskinden korunma	Yeniden sınıflandırılabilir	TMS 21 / TFRS 9	Etkin kısım OCI'da izlenir. Yatırım elden çıkarılınca P&L'ye aktarılır.
Aktüeryal kazanç ve kayıplar	Yeniden sınıflandırılmaz	TMS 19	Kalıcı olarak OCI'da muhasebeleştirilir. P&L'ye yeniden sınıflandırılmaz.
Maddi duran varlık yeniden değerlendirme artışları	Yeniden sınıflandırılmaz	TMS 16	OCI'da yeniden değerlendirme fonu olarak gösterilir. P&L'ye aktarılmaz.
Maddi olmayan duran varlık yeniden değerlendirme artışları	Yeniden sınıflandırılmaz	TMS 38	OCI'da birikir. P&L'ye aktarılmaz, sadece özkaynak içinde transfer edilir.
İştirak ve bağlı ortaklıklar	Yeniden sınıflandırılmaz	TMS 28	Yatırımcı işletmenin OCI'da muhasebeleştirilir. P&L'ye sınıflandırılmaz.
FVOCI özkaynak yatırımları	Yeniden sınıflandırılmaz	TFRS 9	Yatırımcı işletmenin OCI'da muhasebeleştirilir. P&L'ye sınıflandırılmaz.

5. BANKALAR FİNANSAL RAPORLAMASINDA KAPSAMLI GELİRİN SUNUMU

Bankacılık sektöründe kapsamlı gelirin raporlanması, özkaynak kalemlerinde meydana gelen değer değişimlerinin şeffaf ve karşılaştırılabilir biçimde gösterilmesi açısından ayrı bir önem taşır. Bankaların finansal yapıları büyük ölçüde faiz oranı, kur, kredi risk primi ve menkul değer fiyatlarındaki dalgalanmalara duyarlı olduğundan, bu unsurların özkaynak üzerindeki etkisi çoğu zaman kâr veya zararla doğrudan ilişkilendirilemez. Bu nedenle kapsamlı gelir tablosu, hem TFRS/TMS hükümlerini hem de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) düzenlemelerini dikkate alarak, bankanın özkaynakta biriken değer hareketlerinin ayrı ayrı gösterildiği raporlama aracı görevi görür.

Bu bölümde, kapsamlı gelirin bankacılık düzenlemeleri çerçevesinde nasıl sunulduğu, tabloda kullanılan sınıflandırma yapısı ve diğer finansal tablolarla olan bütünlük ilişkisi ele alınmaktadır.

Bankacılık sektöründe kapsamlı gelirin sunumu, BDDK tarafından yayımlanan “Bankaların Kamuya Açıklayacakları Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ” çerçevesinde standartlaştırılmıştır. Söz konusu düzenlemeye göre kapsamlı gelir tablosu, klasik gelir tablosunun devamı niteliğinde kurgulanmakta, “dönem kârı veya zararı”, “kâr veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak diğer kapsamlı gelir kalemleri” ve son olarak “kâr veya zararda yeniden sınıflandırılacak diğer kapsamlı gelir kalemleri” altında toplanan unsurlar sıralanmaktadır. Böylece bankalar, hem UFRS/TMS çerçevesindeki kapsamlı gelir yaklaşımını hem de BDDK’nın öngördüğü sunum formatını aynı tabloda bir araya getirerek, kullanıcıların özkaynakta izlenen değer değişimlerinin niteliğini ve kârla ilişkisini daha net görebilmesini sağlar.

5.1. Bankacılık Finansal Raporunda Kapsamlı Gelir Tablosu Gösterimi

BDDK’nın finansal tablo formatlarına ilişkin düzenlemeleri kapsamında kapsamlı gelir tablosu, gelir tablosunun devamı niteliğinde yapılandırılmakta ve belirli bir hiyerarşi içinde sunulmaktadır. Sunum hiyerarşisi sayesinde kullanıcılar, bankanın dönemsel kârı ile özkaynakta biriken değer değişimlerini bir arada görme ve değerlendirme imkânı elde eder. Ayrıca tablo, gelir tablosunda olduğu gibi cari dönem ile bir önceki yılın aynı dönemini birlikte gösterecek şekilde düzenlenir. Karşılaştırmalı sunumda yıl sonu değil, ilgili raporlama döneminin bir önceki yılındaki karşılığı esas alınır.

Bu çerçevede kapsamlı gelir tablosu, BDDK’nın belirlediği standart format doğrultusunda sunulur ve örnek tablo aşağıda gösterilmiştir (BDDK, 2012: Ek1).

Tablo 2. BDDK Formatına Göre Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu

	KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU	Cari Dönem	Önceki Dönem
I.	DÖNEM KARI/ZARARI		
II.	DİĞER KAPSAMLI GELİRLER		
2.1.	Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacaklar		
2.1.1.	Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları/Azalışları		
2.1.2.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları/Azalışları		
2.1.3.	Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları/Kayıpları		
2.1.4.	Diğer Kâr veya Zarar Olarak Yeniden Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelir		
2.1.5.	Kâr veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelire İlişkin Vergiler		
2.2.	Kâr veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacaklar		
2.2.1.	Yabancı Para Çevirim Farkları		
2.2.2.	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Finansal Varlıkların		
2.2.3.	Nakit Akış Riskinden Korunma Gelirleri/Giderleri		
2.2.4.	Yurtdışındaki İşletmeye İlişkin Yatırım Riskinden Korunma Gelirleri/Giderleri		
2.2.5.	Diğer Kâr veya Zarar Olarak Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelir Unsurları		
2.2.6.	Kâr veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelire İlişkin Vergiler		
III.	TOPLAM KAPSAMLI GELİR (I+II)		

5.2. Ertelenmiş Vergi Etkisinin Kapsamlı Gelir Tablosunda Ayrı Sunulması

Vergi mevzuatı ile muhasebe standartlarının amaç ve uygulamalarındaki farklılıklar, işletmelerin mali kâr ile muhasebe kârı arasında dönemsel sapmalar oluşmasına neden olabilmektedir. Vergi otoritesi, vergilendirmeyi kamu politikaları ve mali denetim amaçları doğrultusunda şekillendirirken, muhasebe standartları finansal durumun gerçeğe uygun biçimde raporlanmasını esas alır. Bu yaklaşım farkı, gelir ve giderlerin farklı dönemlerde tanınması veya farklı değerlendirme ölçülerinin kullanılması sonucunu doğurmakta, söz konusu farklılıklar sonucunda ertelenmiş vergi unsurları ortaya çıkabilmektedir (Karamahmutoğlu, 2022: 598-601).

Muhasebe değeri ile vergi değeri arasındaki geçici farklar esas alınarak, gelecekte vergilendirilecek tutarlar için ertelenmiş vergi borcu, indirilebilir tutarlar için ise ertelenmiş vergi alacağı muhasebeleştirilir. Bu yaklaşım gelir ve giderlerle sınırlı olmayıp varlık ve yükümlülükleri de kapsar. Kâr veya zarara yansıtılmadan özkaynaklarda muhasebeleştirilen işlemlere ilişkin vergi etkileri de aynı şekilde özkaynaklar altında izlenir (Kaval vd., 2025: 248).

Ertelenmiş vergi, diğer kapsamlı gelirin bir unsuru olarak finansal durum tablosunda ve kapsamlı kâr/zarar tablosunda raporlanır (Ergin ve Ayanoğlu, 2015: 79) Kapsamlı gelir tablosunda yer alan kalemler, bankacılık uygulamalarında ertelenmiş vergi etkileriyle birlikte ancak ayrı olarak gösterilir. Kapsamlı gelir unsurları, gerek kâr veya zararda yeniden sınıflandırılabilir gerekse yeniden sınıflandırılmaz nitelikte olsun, öncelikle brüt tutarlarıyla gösterilir; ardından bu kalemlere ilişkin ertelenmiş vergi gelir veya gideri ayrı bir satırda sunulur (BDDK, 2012: Ek1). Bu yöntem, değer değişimlerinin vergi öncesi ekonomik etkisi ile vergi mevzuatından kaynaklanan sonuçlarının birbirinden ayrıştırılmasını sağlar. Böylece finansal tablo kullanıcıları, kapsamlı gelir kalemlerinin özkaynak üzerindeki brüt etkisini ve bu etkiyi azaltan veya artıran vergi boyutunu açık biçimde değerlendirebilir.

TMS 12'ye göre, kâr veya zarar dışında muhasebeleştirilen kalemlere ilişkin dönem vergisi ve ertelenmiş vergi de kâr veya zarar tablosunda değil, ilgili kalemin muhasebeleştirildiği yerde raporlanmalıdır (TMS 12: Paragraf 61A). Bu kapsamda, diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilen unsurlara ilişkin vergi etkileri de diğer kapsamlı gelir içinde gösterilmekte olup, kapsamlı gelir tablosunda brüt tutar ile vergi etkisinin birlikte sunulması bu yaklaşımın doğal bir sonucudur.

5.3. Bilanço ve Özkaynak Değişim Tablosu ile Tutarlılık

Kapsamlı gelir tablosu, bankaların finansal tablo seti içinde bilanço ve özkaynak değişim tablosu ile doğrudan ilişki kuran bir unsurdur. TMS/IFRS düzenlemeleri, işletmelerin her bir özkaynak bileşeni için dönem başı ve dönem sonu defter değerlerini açıklamasını ve özkaynaklardaki değişimin kaynakları itibarıyla izlenebilir olmasını zorunlu kılmaktadır (Bayri ve Özdemir 2020: 85).

Diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilen kalemler, bilançoda özkaynak altında izlenen ilgili fon hesaplarına yansıtılmakta; bu hesaplarda meydana gelen dönemsel artış ve azalışlar ise özkaynak değişim tablosu aracılığıyla gösterilmektedir. TMS 1, finansal tabloların tek tek değil, bir bütün olarak şeklinde sunulmasını öngörmektedir. Finansal tablolar, açıklayıcı notlar ve dipnotlarla birlikte bir bütün oluşturarak “tam set finansal tablolar” olarak adlandırılmakta olup, bu tabloların tamamının birlikte düzenlenmesi ve yayımlanması zorunludur. Bu bütünlük sağlanmadığı sürece, finansal tabloların TMS/IFRS standartlarına uygun olarak hazırlandığı ileri sürülemez (Kaval vd., 2025: 4).

Standart, kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelirden raporlanan tutarların, özkaynak değişim tablosunda her bir özkaynak bileşeni itibarıyla dönem başı ve dönem sonu değerleri arasında uzlaştırılmasını zorunlu kılar (TMS 1: Paragraf 10 ve Paragraf 106). Bu nedenle kapsamlı gelir tablosunda raporlanan tutarların, bilançoda yer alan özkaynak kalemleri ve özkaynak değişim tablosundaki hareketlerle tutarlı olması gerekmektedir. Bankacılık uygulamalarında bu bütünlük, özkaynak yapısının izlenmesi ve finansal tablolar arasında sayısal ve kavramsal uyumun sağlanması açısından önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

6. FİNANSAL RAPORLAMADA KAPSAMLI GELİR TABLOSUNUN ÖNEMİ

6.1. Finansal Tablolar İçindeki Rolü ve Tamamlayıcı Niteliği

Geniş kapsamlı gelir, tek başına bir performans ölçütü olmaktan ziyade, net kârı tamamlayıcı bir unsur olarak finansal tablolar seti içinde anlam kazanmaktadır. Geleneksel gelir tablosunda raporlanan dönem net kârı, net varlık değerindeki tüm değişimleri kapsamaması, özkaynaklarda ortaya çıkan bazı değer değişimlerinin performans değerlendirmesine yansımamasına neden olmaktadır. (Çelik, 2006: 75-77). Kapsamlı gelir tablosu, kâr veya zarar dışında muhasebeleştirilen ve varlık ile yükümlülüklerin ölçümünden kaynaklanan değişimlerin raporlanmasına imkân sağlamaktadır. Bu sayede kapsamlı gelir, bilanço ve gelir tablosunda yer alan bilgilerin birlikte değerlendirilmesine olanak tanıyan bir raporlama çerçevesi sunar.

6.2. Finansal Tablo Kullanıcıları Açısından Sağladığı Bilgi

Kapsamlı gelir tablosuna duyulan gereksinim, klasik gelir tablosunun bir işletmenin bir dönem boyunca gösterdiği finansal performansını tam olarak yansıtmada yeterli olmaması ile anlam kazanmaktadır (Oğuz, 2014: 140). Gerçeğe uygun değer farkları, aktüeryal yeniden ölçüm sonuçları veya yeniden değerlendirme artışları gibi unsurlar, işletmenin faaliyetlerinden kaynaklanan bir gelir yaratmamakla birlikte, ekonomik kaynakların büyüklüğünü ve bileşimini etkileyebilmektedir. Bu tür kalemler, muhasebe standartlarında gelir tablosu kapsamında değerlendirilmemekle birlikte, finansal tablo kullanıcılarına bilgi sunma amacıyla kapsamlı gelir tablosu aracılığıyla raporlanmaktadır.

İşletmenin piyasa değerinin tespiti ve yönetim performansının bütüncül olarak değerlendirilmesinde, kapsamlı gelir verisinin finansal bilgi kullanıcılarına yarar sağlayacağı kabul edilmektedir. Bu yaklaşımdan hareketle çalışmada, TMS uyarınca kapsamlı gelirin belirlenmesi ve raporlanmasına ilişkin esasların ortaya konulması, ayrıca diğer kapsamlı gelir kalemlerinin işletme piyasa değerini açıklama potansiyelinin incelenmesi amaçlanmaktadır (Gürkan, 2013: 6).

Bu yönüyle kapsamlı gelir tablosu, net kâr bilgisinin ötesine geçerek, özkaynak yapısında meydana gelen değerlendirme kaynaklı değişimlerin izlenebilmesine imkân tanımaktadır. Özellikle bankacılık sektöründe finansal varlıkların gerçeğe uygun değerle ölçülmesi ve uzun vadeli yükümlülüklerin yeniden ölçümünden kaynaklanan etkiler, finansal durumun değerlendirilmesinde ek bir bilgi alanı oluşturmaktadır.

6.3. Raporlayan Kurumlar Açısından Uygulama Zorlukları

Bir işletmenin finansal durumu, sahip olduğu ekonomik kaynaklar, finansal yapısı ve değişen piyasa koşullarına uyum sağlama hızı gibi çok sayıda etkene bağlıdır. Ancak, bu denli geniş bir veri kümesinin tamamını tek bir tabloda, anlaşılır ve kapsamlı bir şekilde sunmak oldukça zordur. Bu metodolojik zorluk nedeniyle, finansal raporlama sistemi her bir tablonun işletmenin farklı bir yönüne odaklandığı parçalı bir yapı üzerine kurgulanmıştır. Dolayısıyla işletmenin finansal gerçekliği, ancak bu tabloların bir bütün olarak değerlendirilmesiyle kavranabilmektedir (Gürkan, 2013: 230).

Kapsamlı gelir tablosunun hazırlanması raporlayan kurumlar açısından bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Değerleme esaslı kalemlerin belirlenmesi, ölçülmesi ve sınıflandırılması; gerçeğe uygun değer tahminleri, aktüeryal varsayımlar ve yeniden sınıflandırma mekanizmaları gibi teknik süreçler içermektedir. Bu durum, muhasebe sistemleri ile iç kontrol ve raporlama süreçlerinin daha karmaşık bir yapıya kavuşmasına neden olmaktadır.

Kapsamlı gelirin içeriği TMS 1’de genel çerçevesiyle tanımlanmakta, diğer kapsamlı geliri oluşturan kalemler sayılmakla birlikte, bu kalemlerin muhasebeleştirilmesi, ölçülmesi ve yeniden sınıflandırılmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler ilgili Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına bırakılmaktadır. Bu yapı, kapsamlı gelirin tek başına homojen bir performans ölçütü olmaktan ziyade, farklı standartlar kapsamında düzenlenen gerçekleşmemiş gelir ve kazançların bütüncül bir görünüm içinde sunulmasını amaçlayan bir raporlama unsuru olarak ele alındığını göstermektedir (TMS 1: Paragraf 7(d)). Bu durum, kapsamlı gelir tablosunun hazırlanmasında birden fazla muhasebe standardının eş zamanlı olarak dikkate alınmasını gerektirmekte ve raporlama sürecini teknik açıdan çok boyutlu bir yapıya dönüştürmektedir.

7. KAPSAMLI GELİR UNSURLARI İLE ÖZKAYNAK DEĞERLEME FARKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

7.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, bankacılık sektöründe kapsamlı gelir yaratan varlık kalemlerinde meydana gelen değer değişimleri ile özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farkları arasındaki ilişkinin gözlemsel olarak incelenmesidir. Bu çerçevede analiz, kapsamlı gelirin bilanço ve özkaynak yapısı içindeki yeri ile finansal tablolar arasındaki birleştirici rolünü somut veriler üzerinden ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmada kullanılan veriler, bankaların internet sayfalarında yayımlanan bağımsız denetimden geçmiş finansal raporlardan elde edilmiştir. Örneklem olarak, 2024 yıl sonu itibarıyla aktif büyüklüğü en yüksek olan beş banka seçilmiştir. Bu bankalar Ziraat Bankası, VakıfBank, Halkbank, Türkiye İş Bankası ve Garanti BBVA'dır. Bu seçimle hem kamu hem de özel sermayeli bankaların yer aldığı, sektör genelini temsil edebilecek bir örneklem oluşturulmuştur.

Örneklem olarak aktif büyüklüğü en yüksek beş bankanın seçilmesinin temel nedeni, bu bankaların sektör toplam aktifleri içerisinde önemli bir paya sahip olması ve bankacılık sektörünün genel eğilimlerini temsil edebilme kapasitesidir. Ayrıca kamu ve özel sermayeli bankaların birlikte ele alınması, kapsamlı gelir kalemlerinin farklı bilanço yapıları altında nasıl şekillendiğinin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesine imkân sağlamaktadır.

İnceleme dönemi olarak 2019–2024 yılları arasındaki yıl sonu finansal tabloları esas alınmıştır. Analizde bankaların konsolide olmayan, bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolarında yer alan veriler kullanılmıştır. Bu tercih, kapsamlı gelir unsurlarının banka bazında bilanço ve özkaynak kalemleriyle doğrudan ilişkisini izleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Değerlendirme, 2019'den 2020'ye, 2020'den 2021'e ... 2023'ten 2024'e şeklinde yıllık yüzdesel değişimler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında, kapsamlı gelir oluşumuna kaynaklık eden aktif kalemler ile bu kalemlere bağlı olarak özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir unsurları birlikte ele alınmıştır.

Kapsamlı gelir oluşumuna kaynaklık edebilen ve bilançonun aktif tarafında izlenen başlıca kalemler aşağıda yer almaktadır:

- Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan finansal varlıklar
- İştirakler, bağlı ortaklıklar ve birlikte kontrol edilen ortaklıklar
- Maddi duran varlıklar
- Maddi olmayan duran varlıklar

Bu kalemlerin seçiminde, değer değişimlerinin diğer kapsamlı gelir aracılığıyla özkaynaklara yansımaları temel kriter olarak alınmıştır.

Aktif kalemlerde meydana gelen değer değişimlerinin yansıtıldığı ve kapsamlı gelirle doğrudan ilişkilendirilen özkaynak kalemleri ise aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

- Kâr veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler veya giderler
- Kâr veya zararda yeniden sınıflandırılacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler veya giderler

7.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmada, kapsamlı gelir yaratan aktif kalemler ile özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farkları arasındaki ilişkinin gözlemsel olarak incelenmesine yönelik tanımlayıcı ve karşılaştırmalı bir analiz yöntemi benimsenmiştir.

Bilançonun aktif tarafında yer alan ve kapsamlı gelir oluşumuna kaynaklık eden varlık kalemlerinin ardışık yıllar itibarıyla yüzdesel değişimleri hesaplanmıştır. Elde edilen değişim oranları, aynı dönemlerde özkaynaklar altında yer alan birikmiş diğer kapsamlı gelir kalemlerindeki değişimlerle birlikte değerlendirilmiştir. Böylece, değerlendirme kaynaklı aktif değişimlerin özkaynak yapısına nasıl yansıdığı banka bazında izlenebilir hâle getirilmiştir.

Analiz, her bir banka için ayrı ayrı yürütülmüş ve sonuçlar çizgi grafikler aracılığıyla görselleştirilmiştir. Grafikler, aktif kalemlerdeki değişim eğilimleri ile kapsamlı gelir değerlendirme farklarının eş yönlü veya ayrışan hareketlerini karşılaştırmalı olarak göstermeyi amaçlamaktadır. Bu yöntem sayesinde, kapsamlı gelirin yalnızca dönemsel bir raporlama unsuru değil, bilanço ve özkaynak değişimleriyle bütünleşik bir yapı içinde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırma, bankacılık sektöründe yayımlanan finansal raporlara dayalı olarak gerçekleştirilen bir finansal tablo analizi ve doküman incelemesi niteliği taşımakta olup, gözlemsel muhasebe araştırması kapsamında değerlendirilebilir.

7.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle analiz, aktif büyüklüğü en yüksek beş banka ile sınırlı olup, elde edilen bulgular yüksek temsil gücüne sahip olmakla birlikte tüm bankacılık sektörünü kapsayıcı değildir.

Bu çalışmada kullanılan yüzdesel değişim analizi, kapsamlı gelir yaratan aktif kalemler ile özkaynak altında izlenen kapsamlı gelir kalemleri arasındaki eğilimleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ancak bu yöntem nedensel bir ilişki kurmaya yönelik olmayıp, değişkenler arasındaki istatistiksel ilişkiyi test etme amacı taşımamaktadır.

Ayrıca çalışmada korelasyon, regresyon veya oran analizi gibi istatistiksel yöntemlere yer verilmemiş olması, kapsamlı gelir ile bilanço kalemleri arasındaki ilişkinin daha ileri düzeyde analiz edilmesini sınırlamaktadır. Bu durum, gelecek çalışmalar açısından bir araştırma alanı olarak değerlendirilebilir.

7.4. Bulguların Sunumu

Bulgularda, kapsamlı gelir üretme özelliğine sahip aktif kalemler ve yıllık yüzdesel değişimleri ile özkaynaklar altında izlenen birikmiş diğer kapsamlı gelir kalemlerindeki değişimler birlikte gösterilmiştir. Veriler, bankaların bağımsız denetimden geçmiş konsolide olmayan finansal raporlarından alınmıştır.

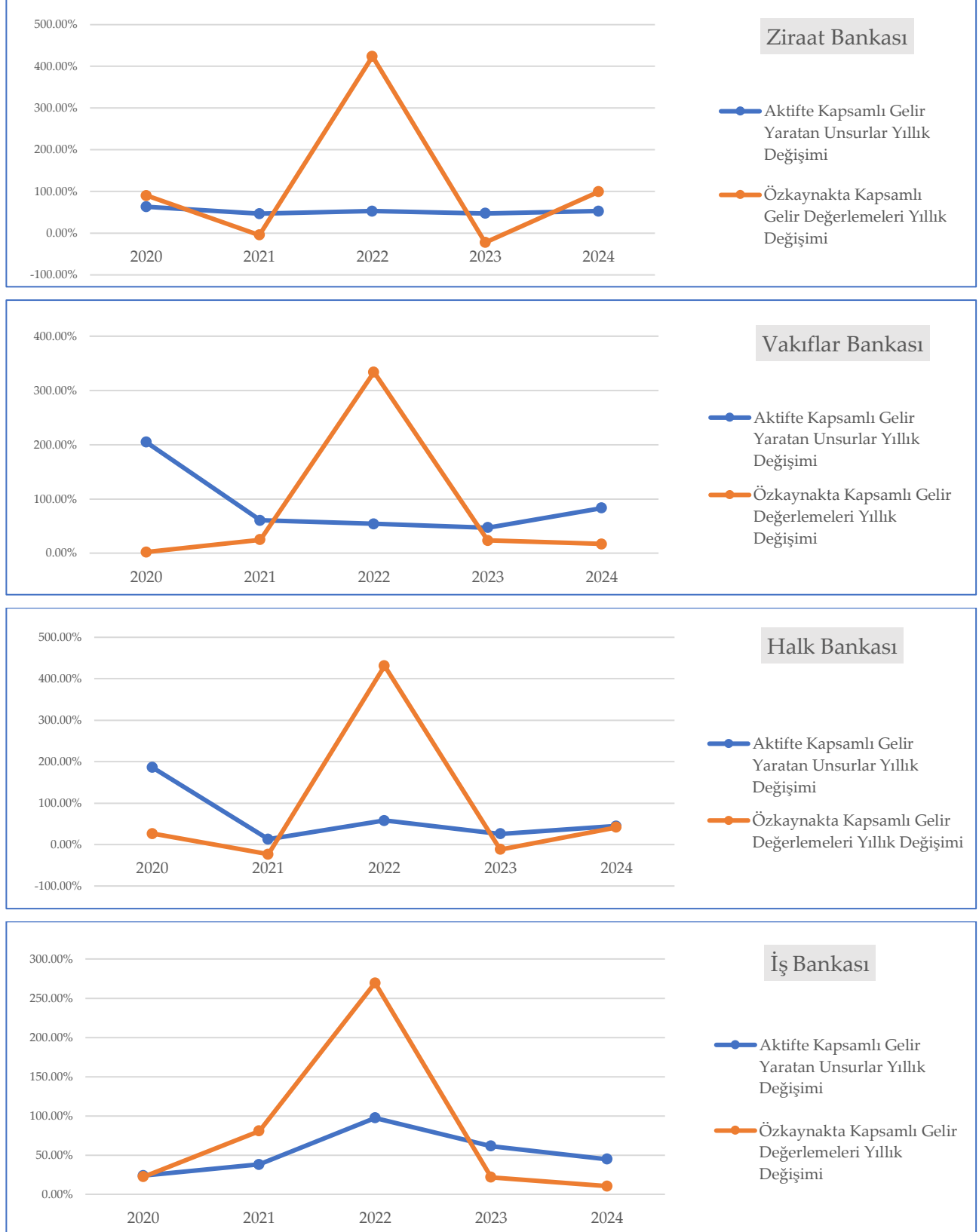
7.4.1. Rakamsal Gösterim

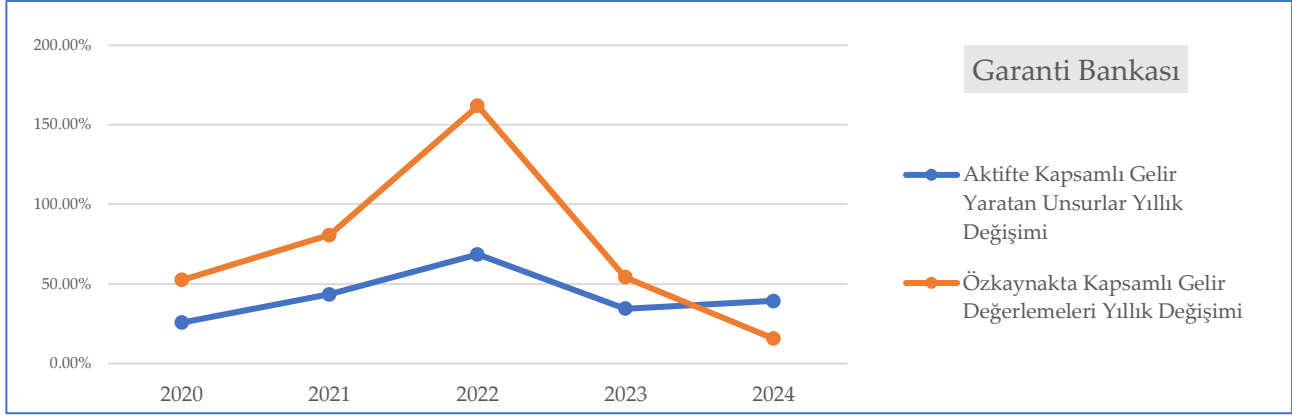
Tablo 3. Bankaların finansal rapor verileri (ZB, 2019-2024; VB, 2019-2024; İB, 2019-2024; HB, 2019-2024; GB, 2019-2024)

Araştırma Unsurları (Aktif)	Banka	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aktifte Kapsamlı Gelir Yaratıcı Unsurlar	Ziraat Bankası	124.712.904	203.705.413	299.164.934	457.373.591	675.548.184	1.034.204.311
Aktifte Kapsamlı Gelir Yaratıcı Unsurlar Yıllık Değişimi	Ziraat Bankası		63,34%	46,86%	52,88%	47,70%	53,09%
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları	Vakıflar Bankası	29.743.574	90.558.605	145.312.209	223.521.652	328.112.316	600.661.224
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları Yıllık Değişimi	Vakıflar Bankası		204,46%	60,46%	53,82%	46,79%	83,07%
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları	İş Bankası	80.318.975	99.474.449	137.466.390	271.167.249	438.202.020	633.997.298
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları Yıllık Değişimi	İş Bankası		23,85%	38,19%	97,26%	61,60%	44,68%
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları	Halk Bankası	25.707.750	73.600.740	83.102.467	131.410.094	164.886.682	238.327.366
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları Yıllık Değişimi	Halk Bankası		186,30%	12,91%	58,13%	25,47%	44,54%
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları	Garanti Bankası	38.612.034	48.550.277	69.634.632	117.387.945	157.934.727	219.875.769
Aktifte Yer Alan Kapsamlı Gelir Unsurları Yıllık Değişimi	Garanti Bankası		25,74%	43,43%	68,58%	34,54%	39,22%
Araştırma Unsurları (Özkaynak)	Banka	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Özkaynakta Kapsamlı Gelir Değerlemeleri	Ziraat Bankası	5.494.467	10.454.473	10.017.592	52.485.877	40.768.949	81.292.183
Özkaynakta Kapsamlı Gelir Değerlemeleri Yıllık Değişimi	Ziraat Bankası		90,27%	-4,18%	423,94%	-22,32%	99,40%
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri	Vakıflar Bankası	4.031.647	4.113.510	5.136.102	22.279.521	27.486.167	32.083.845
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri Yıllık Değişimi	Vakıflar Bankası		2,03%	24,86%	333,78%	23,37%	16,73%
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri	İş Bankası	7.346.263	8.994.187	16.262.356	60.096.642	73.140.015	80.774.994
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri Yıllık Değişimi	İş Bankası		22,43%	80,81%	269,54%	21,70%	10,44%
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri	Halk Bankası	4.376.373	5.524.689	4.239.129	22.511.928	19.893.618	28.105.722
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri Yıllık Değişimi	Halk Bankası		26,24%	-23,27%	431,05%	-11,63%	41,28%
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri	Garanti Bankası	3.451.519	5.261.362	9.512.868	24.907.658	38.385.092	44.402.838
Özkaynakta Yer Alan Kapsamlı Gelir Değerlemeleri Yıllık Değişimi	Garanti Bankası		52,44%	80,81%	161,83%	54,11%	15,68%

7.4.2. Grafiksel Gösterim

Analiz, her bir banka için hazırlanan çizgi grafikler üzerinden yürütülmüş, aktif kalemlerdeki değerleme kaynaklı değişimlerin özkaynak yapısına nasıl yansıdığı yıllara göre incelenerek görselleştirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan finansal veriler esas alınarak oluşturulan grafikler aracılığıyla, elde edilen bulgular banka bazında aşağıda sunulmaktadır.

Grafik 1. Bankaların beş yıllık aktif ve özkaynak içindeki kapsamlı gelir değişimi

7.5. Bulguların Yorumlanması

Grafikler incelendiğinde, kapsamlı gelir yaratan aktif kalemlerdeki değişimlerin birçok dönemde özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farklarıyla benzer yönlü hareket ettiği görülmektedir. Bununla birlikte, aktif ve özkaynak hareketleri arasındaki ilişkinin tüm bankalarda aynı biçimde gerçekleşmediği, banka bazında farklılaşan dinamiklerin bulunduğu gözlemlenmektedir.

İnceleme dönemi boyunca özellikle belirli yıllarda tüm bankalarda ortak yönlü dalgalanmaların ortaya çıkması, kapsamlı gelirin makroekonomik koşullara ve piyasa temelli değerlendirme unsurlarına duyarlı bir yapı taşıdığını yorumlamamıza neden olmaktadır. Bu bulgu, kapsamlı gelirin ekonomik çevredeki değişimlerin finansal tablolara yansıma biçimlerinden biri olduğunu ortaya koyduğu ifade edilebilir.

Grafiklerde, dönem kârına yansımayan ancak özkaynaklar üzerinde önemli büyüklükte dalgalanmalara yol açan değerlendirme kaynaklı unsurlar açık biçimde izlenebilmektedir. Bu durum, kapsamlı gelir tablosunun finansal tablo kullanıcıları açısından tamamlayıcı bilgi sunduğu yönündeki yaklaşımı desteklemektedir.

Banka bazında yapılan karşılaştırmalar, kapsamlı gelir kalemlerinin özkaynak üzerindeki etkisinin banka iş modeli ve bilanço yapısına bağlı olarak farklılaşabildiğine işaret eder. Bazı bankalarda kapsamlı gelir kaynaklı dalgalanmalar daha belirgin bir yapı sergilerken, bazı bankalarda bu etkinin daha sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılaşma, kapsamlı gelirin standartlaştırılmış bir sunuma sahip olmakla birlikte, ekonomik içerik açısından bankalar arasında heterojen bir yapı gösterebildiğine işaret etmektedir.

VakıfBank ve Halkbank özelinde, incelenen dönemler boyunca kapsamlı gelir yaratan aktif kalemlerdeki değişimler ile özkaynakta izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farklarının benzer yıllarda benzer yönlü hareket ettiği dikkat çekmektedir. Her iki bankada da özellikle belirli yıllarda eş zamanlı sıçramalar ve geri çekilmeler gözlemlenmesi, bilanço yapılarının ve yatırım kompozisyonlarının kapsamlı gelir üzerindeki etkilerinin büyük ölçüde paralel seyrettiğine işaret etmektedir. Bu benzerlik, incelenen döneme özgü olarak kamu bankalarının kapsamlı gelir kalemlerinde benzer yönlü hareketlerin gözlemlenebildiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Ziraat Bankası grafiğinde, bankanın aktif tarafında yer alan kapsamlı gelir yaratan kalemlerdeki değişimlerin görece daha istikrarlı bir seyir izlediği görülürken, özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farklarında daha belirgin dalgalanmalar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, aktif kalemlerdeki sınırlı değişimlerin dahi, değerlendirme mekanizmaları, yeniden sınıflandırma etkileri veya ertelenmiş vergi unsurları aracılığıyla özkaynak yapısındaki dalgalı seyir ile ilişkili olabileceğine işaret etmektedir.

İş Bankası ve Garanti Bankası açısından değerlendirildiğinde, her iki bankada da özkaynak tarafındaki değişimlerin çoğu dönemde aktif kalemlerdeki yüzdesel değişimlerin üzerinde gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Bu durum banka bazında farklılaşan bilanço stratejilerine işaret eden bir gözlem olarak yorumlanabilir.

İncelenen dönemde 2022 yılı, tüm bankalar açısından kapsamlı gelir dinamiklerinde belirgin bir kırılma noktası olarak öne çıkmaktadır. Bu yılda, yüksek enflasyon ortamı ile birlikte faiz oranlarındaki hızlı artışlar

ve finansal varlıkların gerçeğe uygun değerlerinde yaşanan dalgalanmalar, kapsamlı gelir yaratan aktif kalemler üzerinde belirgin etkiler yaratmıştır. (2022 yılı TÜFE artışı %64,3; TÜİK, 2023) Enflasyonist koşullar altında özellikle menkul değer portföyleri ve uzun vadeli varlıkların değerlemesinde ortaya çıkan değişimler, dönem kârına yansıtılmaksızın doğrudan özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farklarında sert artışlara ve oynaklığa yol açmıştır. Grafiklerde 2022 yılında gözlemlenen bu ortak yönlü ve yüksek ölçekli hareketler, kapsamlı gelirin yalnızca muhasebe tekniğine ilişkin bir unsur olmadığını; yüksek enflasyon gibi makroekonomik koşulların finansal tablolara yansımalarının önemli bir aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

8. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma, kapsamlı gelir tablosunun finansal raporlama içindeki konumunu ve işlevini, muhasebesel çerçeveye ile bankacılık uygulamalarını birlikte ele alarak incelemiştir. Geleneksel finansal raporlama yaklaşımında çoğu zaman dönem net kârı merkezi bir gösterge olarak değerlendirilmekte; ancak bu yaklaşım, varlık ve yükümlülüklerin ölçümünden kaynaklanan ve özkaynak yapısını doğrudan etkileyen değer değişimlerini sınırlı ölçüde yansıtabilmektedir. Kapsamlı gelir tablosu, bu sınırlılığı gidermeye yönelik olarak, kâr veya zarar dışında kalan ancak finansal tablo kullanıcıları açısından bilgi değeri taşıyan unsurları görünür kılan bir raporlama aracıdır.

Çalışmada ele alınan muhasebesel düzenlemeler çerçevesinde, kapsamlı gelir kalemlerinin gelir tablosuna dâhil edilmemesinin temelinde, faaliyetlerden doğan sonuçlar ile değerlendirme kaynaklı değişimlerin ayrıştırılması gereği yer almaktadır. Gerçeğe uygun değer farkları, yeniden değerlendirme artışları, aktüeryal yeniden ölçüm sonuçları ve benzeri kalemler, işletmenin ekonomik kaynaklarını etkilemekle birlikte, kâr kavramıyla doğrudan ilişkilendirilmemektedir. Bu nedenle kapsamlı gelir tablosu, gelir tablosu ile özkaynak değişim tablosu arasında işlevsel bir köprü kurarak, finansal tabloların birlikte ve bütüncül biçimde değerlendirilmesine olanak sağlar.

Kapsamlı gelir unsurları, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları çerçevesinde farklı standartlar altında düzenlenmiştir. Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan finansal araçlar TFRS 9, maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ilişkin yeniden değerlendirme artışları sırasıyla TMS 16 ve TMS 38, tanımlanmış fayda planlarına ilişkin aktüeryal kazanç ve kayıplar TMS 19, yabancı para çevrim farkları TMS 21, iştirak ve bağlı ortaklık yatırımlarına ilişkin düzenlemeler ise TMS 27, TMS 28 ve TFRS 10 kapsamında ele alınmaktadır. Bu standartların ortak yaklaşımı, faaliyet etkinliğini temsil eden kâr veya zarar ile değerlendirme kaynaklı ve çoğu zaman gerçekleşmemiş nitelikteki unsurların ayrıştırılması yönündedir. Dolayısıyla kapsamlı gelir tablosu, farklı muhasebe standartları kapsamında düzenlenen değerlendirme kaynaklı unsurların tek bir raporlama çerçevesinde izlenebilmesine imkân sağlayan bir sunum yapısı oluşturmaktadır.

Bankacılık sektörüne yönelik olarak gerçekleştirilen ampirik inceleme, kapsamlı gelir yaratan aktif kalemlerdeki değişimlerin, özkaynaklar altında izlenen kapsamlı gelir değerlendirme farklarıyla birçok dönemde benzer yönlü hareket ettiğine işaret etmektedir. Özellikle gerçeğe uygun değerle ölçülen finansal varlıklar, uzun vadeli yatırımlar ile maddi ve maddi olmayan duran varlıklar gibi kalemlerde meydana gelen değer değişimlerinin, dönem kârına yansımaksızın özkaynak yapısını önemli ölçüde etkilediği gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular, kapsamlı gelir unsurlarının bilanço ve özkaynak değişim tablosu ile olan ilişkisinin uygulamada da izlenebilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışma, kapsamlı gelirin finansal tablolar arasındaki ilişkileri yansıtmaya işlevini bankacılık sektörü özelinde ampirik bulgularla ortaya koyarak literatüre katkı sağlamaktadır. Özellikle kapsamlı gelir yaratan aktif kalemler ile özkaynak altında izlenen değerlendirme farkları arasındaki ilişkinin dönemsel olarak izlenebilir olduğuna yönelik bulgular, finansal tablo kullanıcıları açısından kapsamlı gelirin göz ardı edilmemesi gereken bir unsur olduğuna işaret eder.

Elde edilen bulgular, kapsamlı gelirin finansal raporlama sürecinde bilgi değeri taşıdığına ilişkin literatürle genel olarak uyumlu olmakla birlikte, bu çalışmanın bulguları söz konusu ilişkinin bankacılık sektörü özelinde bilanço ve özkaynak kalemleri üzerinden doğrudan izlenebilir olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde kapsamlı gelirin daha çok kavramsal çerçevesi (Uluslan, 2014) veya işletme değeri ile ilişkisi (Gürkan, 2013; Çalışkan, 2019) ele alınırken, bu çalışma kapsamlı gelirin finansal tablo kalemleri arasındaki hareketler üzerinden analiz edilmesine yoğunlaşmaktadır. Ayrıca diğer kapsamlı gelir kalemlerinin

raporlama ve sunum boyutunu inceleyen çalışmalardan (Bayrı ve zdemir, 2020) farklı olarak, bu çalışma söz konusu kalemlerin özkaynak yapısı ile etkileşimini ampirik olarak değerlendirmektedir. Bu yönüyle çalışma, kapsamlı gelirin finansal yapı ile bütünleşik bir analiz alanı olarak ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, kapsamlı gelir tablosu yalnızca teknik bir muhasebe düzenlemesi değil; finansal tablolar arasında bütünlük sağlayan, net kâr odaklı değerlendirmeleri tamamlayan ve işletmelerin ekonomik kaynaklarındaki değişimleri daha geniş bir perspektiften sunan temel bir raporlama aracıdır. Bankacılık sektöründe yapılan inceleme, kapsamlı gelirin göz ardı edilmesi hâlinde finansal tabloların önemli bir bilgi boyutunun eksik kalabileceğini düşündürmektedir.

Öneriler

Finansal analizlerin çoğu zaman yalnızca bilanço ve gelir tablosu üzerinden yapılması, diğer kapsamlı gelir kalemlerinin finansal tablo değerlendirmelerinde yeterince dikkate alınmamasına yol açabilmektedir. Bu çerçevede finansal tablo kullanıcılarının, işletmelerin finansal durumunu değerlendirirken kapsamlı gelir tablosu ile birlikte ele almaları önerilmektedir.

Bankacılık sektörü açısından değerlendirildiğinde, bankaların finansal raporlarında diğer kapsamlı gelir kalemlerine ilişkin açıklamaların daha ayrıntılı dipnotlarla desteklenmesi, finansal tablo kullanıcılarının söz konusu kalemlerin niteliğini ve etkisini daha sağlıklı değerlendirmesine katkı sağlayabilir.

Düzenleyici kurumlar açısından kapsamlı gelir kalemlerinin bankaların sermaye yapısı ve finansal istikrar göstergeleri üzerindeki etkisinin daha yakından izlenmesi önemlidir. Öte yandan, banka yöneticileri açısından bu kalemlerin makroekonomik risklerin bir yansıması olarak ele alınabilmektedir. Bu nedenle, kapsamlı gelir kalemlerinin risk yönetimi süreçlerinde düzenli olarak izlenmesi ve stratejik karar alma süreçlerine entegre edilmesi önerilmektedir.

Ayrıca bankacılık sektörü dışında farklı sektörlerde kapsamlı gelir unsurlarının finansal tablolar üzerindeki etkisini inceleyen karşılaştırmalı çalışmalar da finansal raporlama literatürünün geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

KAYNAKÇA

- Bayri, O., & Özdemir, O. (2020). Diğer Kapsamlı Gelirlerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlaması Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (ICAFR Özel Sayısı), 84-107
- Biddle, G.C., & Choi, J.H. (2006). Is Comprehensive Income Useful? *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 2(1), 1-32
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2012). *Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ*, Resmî Gazete (Sayı: 28337).
- Cavlak, H., & Ataman, B. (2019). Geleneksel, Değer Bazlı ve Alternatif Performans Ölçütlerinin Karşılaştırılması, *Journal of Research in Business*, 4(2), 181-195
- Çalışkan, A. (2019). *Kapsamlı Gelir Raporlamasının Değer İlişkisi* (İstinye Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul)
- Çelik, O. (2006). Geniş Kapsamlı Kar: Finansal Tablolarda Raporlanması ve Türkiye Uygulaması, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (17), 75-86
- Çiftçi H.N. (2022). *Finansal Raporlama ve Diğer Kapsamlı Gelir*, Ankara, Gazi Kitabevi
- Czajor, P., Druszcz, P., & Hendryk, M. (2019). Usefulness Of Comprehensive Income Statement – Preliminary Study On The Example Of Companies From The WIG30 Index, *Financial Sciences Nauki O Finansach*, 24 (4), 10-25
- Dinç E., & Yıldırım F. (2023). Ortaklıklardaki Yatırımların Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (70), 45-68
- Doğan M., & Ertugay E. (2010). Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Göre Kapsamlı Gelir Tablosu ve Örnek Uygulama, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, (3), 117-138
- Durgut M., & Kaya U. (2013). TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardı Kapsamında Tanımlanmış Fayda Planlarının Muhasebeleştirilmesi, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (21), 1-29
- Erhan D.U. (2019). Diğer Kapsamlı Gelir Unsurları ve Bist 100’de Yer Alan Firmalarda Raporlanan Diğer Kapsamlı Gelir Unsurlarının Değerlendirilmesi, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (57), 37-60
- Ergin, N. E., & Ayanoğlu, Y. (2015). Ertelenmiş vergilerin finansal tablo kullanıcıları açısından önemi, *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 1(1), 77-104
- FASB (Financial Accounting Standards Board). (1997). *Statement of Financial Accounting Standards No. 130: Reporting Comprehensive Income*. [https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=aop_fas130.pdf&title=FAS%20130%20\(AS%20AMENDED\)](https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=aop_fas130.pdf&title=FAS%20130%20(AS%20AMENDED))
- GB. (2019-2024). Garanti BBVA. <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/kutuphane/bddk-konsolide-olmayan-finansal-raporlar-pdf/PDF/1391/0/0>
- Gökgöz, A. (2013). Diğer Kapsamlı Gelirler ve Muhasebesi, *Muhasebe-Finansman Dergisi*, (57), 23-38
- Gürkan, S. (2013). *Kapsamlı Gelirin Belirlenmesi, Raporlanması ve İşletmenin Piyasa Değeri ile İlişkisinin Analizi: Borsa İstanbul’da İşlem Gören Şirketler Üzerine Bir Uygulama* (Doktora Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- HB. (2019-2024). Türkiye Halk Bankası. <https://www.halkbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/finansal-bilgiler/finansal-tablolar-ve-bagimsiz-denetim-raporlari>
- IASB Meeting Staff Paper (2022). Post-implementation Review of IFRS 9 – Classification and measurement: Equity instruments and other comprehensive income, Agenda Paper 3A, October 2022, IASB, 1-22 - [ap3a-equity-instruments-and-other-comprehensive-income.pdf](https://www.iasb.org/Agenda-Paper-3A-October-2022-Post-implementation-review-of-IFRS-9-classification-and-measurement-equity-instruments-and-other-comprehensive-income)
- İB. (2019-2024). Türkiye İş Bankası. <https://www.isbank.com.tr/bankamizi-taniyin/finansal-bilgiler>

- Jarolim, N. (2015). The Development of Other Comprehensive Income 2008-2013, *ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives*, 4(2), 43-62
- Kaplanoglu, E. (2014). TMS-TFRS Çerçevesinde Diğer Kapsamlı Gelirler ve Muhasebe Uygulamaları, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (63), 75-92
- Karamahmutoğlu, M.K. (2022). Ertelenmiş Vergi Unsurlarının Finansal Tablolara Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(3) 594-619
- Karapınar, A., & Zaif, F. (2021). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Uyumlu Finansal Analiz*, Ankara, Gazi Kitabevi
- Kaval, H. (2021). Diğer Kapsamlı Gelirler ve Kârın Kaynaklarının İşletme Performans Analizine Etkisi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(3), 397-436
- Kaval, H., Örtten, R., & Karapınar, A. (2025). *Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*, Ankara, Gazi Kitabevi
- Kılıç, M. (2019). Borsa İstanbul Şirketlerinin Kapsamlı Gelir Raporlama Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma, *Journal of Yasar University*, 14(54), 127-140
- Oğuz, M. (2014). *Kapsamlı Gelir Tablosu ve Bir Uygulama* (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Oğuz, M., & Hüseyin, A. (2016). Diğer Kapsamlı Gelir Unsurları ve Muhasebeleştirilmesi, *Balıkesir Üniversitesi S.B.E. Dergisi*, 19 (36-1), 465-500
- Oğuz, M. (2018). Kapsamlı Gelirin Raporlanması, *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 1 (2) 53-100
- Öztürk, V. (2013). Yurtdışındaki İşletmede Bulunan Net Yatırım Riskinden Korunma İşleminin Türkiye Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi* 5(3), 226-242
- PwC (2022). *Financial Statement Presentation*. https://viewpoint.pwc.com/dt/us/en/pwc/accounting_guides/financial_statement/assets/pwcfsp0322.pdf
- KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TFRS 9: Finansal Araçlar*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TFRS/TFRS_9.pdf
- KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TFRS 13: Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_13_2018.pdf
- KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%201.pdf
- KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 12: Gelir Vergileri*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2012.pdf
- KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 16: Maddi Duran Varlıklar*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2016.pdf
- KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar*.

https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2019.pdf

KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 21: Kur Değişiminin Etkileri*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2021.pdf

KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 27: Bireysel Finansal Tablolar*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2027.pdf

KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2028.pdf

KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu). (2026). *TMS 38: Maddi Olmayan Duran Varlıklar*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2026/Mavi_Kitap/TMS/TMS%2038.pdf

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2023). *Tüketici fiyat endeksi, 2022 yılı verileri*. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/49651>

Uluslan, H. (2014). Bankaların Kapsamlı Kâr (Zararı) ve Diğer Kapsamlı Kâr (Zarar) Kalemlerini Raporlama Uygulamalarının TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu, Standardı Açısından İncelenmesi, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 6(1), 121-139

VB. (2019-2024). Türkiye Vakıflar Bankası. <https://www.vakifbank.com.tr/tr/bankamiz/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/konsolide-olmayan-raporlar>

ZB. (2019-2024). TC. Ziraat Bankası. <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/denetim-raporu-ve-mali-tablolar>